

ROMAAN

No 4

SP
7590

SISU:

- Otto Höcker: Kullakuninga kimbatus.
P. Grünfeldt: Jäälilled.
Sven Elvestad: Daam ratastoolil.
Alfred Manns: Ameerika metsikust läänest.
Raoul Auernheimer: Kirjutusmasin.
Richard Skowronnek: Poola Maria.
H. K. Helland: Maawas.
K. Kasesalu: Lühemad lood.
M. Petrauckas: Lietuva. (Leedu hümn).
Ed. L. Wöhrmann: Ei ma leia.
H. Courtis-Mahler: Iseäralik tingimus.

*Kirjastus-osaühisus „Areng”
Tallinn, 1925. IV. aastakäik.*

Hindmõistatus

Nr. 4 (70).

Nimekaart.

Lemann-Welker

Tähtede ümberpaigutamisega tuleb teada saada, missugust ametit peab see isik?

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn. Müüriwahe tän. nr. 16, kuni 25. märtsini. Lahendajate nimed avaldatakse „Romaan“ Nr. 8. (74.)

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse wälja: 1) 1 anne Ed Wilde kogutud teostest; 2) A. H Tammsaare - Warjundid; 3) M. Linuasaar — „Lembitu“ sündimine.

„Romaani“ talitus.

Hindmõistatuste lahendajatele.

Postitariifide tõstmisega on kirjade ja postkaartide saatmine tuntavalt kallinenud. Et teisest küljest seda kulu meie lugejatele kokku hoida ja võimalust anda ühes kirjas mitut mõistatuse lahendust korraga saata (kuid iga lahendus tuleb saata eraldi lehekese peal nime ja aadressiga), siis avaldame edaspidi mõistatuste lahendused mitte enam üle kahe numbril kolmandas, nagu senini, waid üle kolme numbril neljandas.

Seepärast jääb hindmõistatuse Nr. 1 (67) lahendus käesolewast numbrist wälja ja ilmub järgmises — Nr. 5 (71), kuna hindmõistatused Nr. 2 (68) ja Nr. 3 (69) „Romaanis“ Nr. 6 ja Nr. 7 (73) ilmuwad. Seega pikeneb nende lahenduste saatmise tähtpäew talitusele 15 päewa wõrra

„Romaani“ talitus.

„Romaan'i“ tellijatele.

Juhtumisel, kus „Romaani“ numbrid kohale ei ole jõudnud, palume meile sellest teatada, et meil võimalus ei puuduks asja uurimiseks, kui ka lugejatele uue numbril saatmiseks.

„Romaan'i“ talitus.

Tallinn, Müüriwahe tän. Nr. 16.

Romaani

Ilmub kaks korda kuus.

TELLIMISE HINNAD:		Toimetaja: P. GRÜNFELDT.	KUULUTUSTE HINNAD:	
Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	Wäljaandja: K. o.-ü. „ARENG“.	1/1 Ihk. M. 3500.—	1/4 Ihk. M. 900.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 400.—	TALITUSE ADDRESS:	1/2 „ „ 1750.—	1/8 „ „ 450.—
1/4 „ (6 nr.nr.)	„ 225.—	Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16	1/3 „ „ 1200.—	1/16 „ „ 225.—
1 kuus (2 nr.nr.)	„ 80.—	(uks B Laenu-panga majas).		Tekstis 50% kallim.
Üksiknumber	„ 40.—	Telefon 12-53.		

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Nr. 4 (70)

Weebruar 1925

IV aastakäik.

Kullafuninga kimbatus.

Saksa kirjaniiku Otto Höcker'i romaan.

4

„Mina ei tee midägi ilma naisea,“ seletas ta. „See on tema raha samuti kui minu oma, millest siin jutt on. Muidugi tean ma, et ta allakirjutamisest ei keela, sest tema soovib seda raha sama elawalt kui mina. Aga ma tahan oma seljatagust kindlustada. Ühes oma armsa prouaga olete Teie, Waltham, minu külaline, ja kui ma asja oma naisega öösel olen läbi harutanud, siis kirjutame homme alla. Ja näüd, palun, mitte midagi enam äriasjadest.“

Lucy salamahiti paluma pilgu mõju all seisest, istus Waltham kui sütel.

„Minu abikaasal on New Yorgis seltskondliku kohuseid,“ waletas ta. „Ta tahab weel täna õhtu tagasi sõita. Ütlefin Teile ju, et tema tuleb niitelda impromptu oli.“

Aga Smith lõikas iga wasturääkimise katki; tegi seda otse pahaselt.

„See oleks weel ilusam!“ tähendas ta pahaselt. „See o'leks ju peaaegu minu lihtsa maja haawamine, kui missis Waltham mu kutse tagasi lükkaks. Mis peaks minu abikaasa sellest arwama!“

Ta pööras otsekohe suure waewaga rahulikkust jääwa Lucy poole.

„Ütelge ise, kas mõiks tähtsamaid kohustusi olla? Siin on jutt ühe otse ajaloolise lepingu kinnitamisest, mille olemasolu peaaegu kogu

maailmas tuntawaks saab. Usun, niijugusel puhul kuulub naine mehe juure. Aga Teie ei tohi kartä, missis Waltham, et Teile harjunud mugawusest saab puudu olema. Kui ongi minu majapidamine lihtne ja waba kõigest ilmalikkust uhtusest, ometi on meil teisel korral üks õige mugaw toakene, kus ka noor abieluõnn mõnufasti mõib elada.“

Ta ulatas Lucy-le oma ämblikusõrmed.

„Teie käsi selle peale, mrs. Waltham; ma olen lihtne mees — Teie saate minu maja oma sealwiibimiseega ilustama, eks ole nii?“

Lucy oli nutma plahwatamas, aga ta pidi tahes mõi tahtmata leppima.

Minult ühe paluma pilgu saatis ta Walthamile; tema pidi sündsa pääsetee leidma.

Ta esimesel walwamata filmapilgul soostas ta temale:

„Sumala eest, mr. Waltham, Teie peate nõu leidma. Siin wagunis mõisin ma mõndagi teha, mis — mis —“ ta neelatas julgesti — „mis minu poolt just korrekst ei olnud. Aga ma ei mõi ju minna mõhmoõdrasse maitse wale nimega ja seisukorras, mis mulle ei kõlba. Sellest peate ometi aru saama!“

Waltham sai sellest wäga hästi aru, kuid temagi ei teadnud pääseteed. Nad olid jooksnud umbtänamasse, kust wäljapääsu polnud.

Waltham hakkas paluma.

Liigutawatega sõnadega seletas ta neiuule olukorra ära, mis temalegi raske oli, ja palus teda veel mõned tunnid waprasti wastu pidada.

„Kui meie pettus nüüd wälja tuleb, siis on kõik kadunud — sellest peate omelt aru saama. See tubli Smith wabutaks siis kui meisõiga. Tema ei annaks temale mængitud ko-möödiat ilal andeks, ja see oleks sama hea kui sõjakuulutus. See tähendaks minu hääbumist. Ja seda ei wõi Teie omelt soowida!“

Lucy hingelbas; ilmaaegu katsus ta kindel olla.

„Olen ainult nõrk naine ja mul pole muud warandust kui mu hea nimi!“ ütles ta hääle-tult.

„Kellele Te seda ütlete? Kas näen ma siis tõesti wälja kui inimene, kes tema wastu näi-datud usaldust wõiks kurjasti tarwitada?“ waidles Waltham.

Neiu raputas pead.

„See see ju ei ole. Mul on ainult nii hirmsasti häbi. Olen oma meelest kui kurjate-gija!“

Nad ei saanud edasi rääkida.

Lõbusasti hüüdis Smith neid.

Smith ja Jagersoll hoidsid endid kogu päewa Lucy ligidale. Nad tahsid teada, mis süüa saab, ja pakkusid endid abilisiks. Kui selgus, et Lucy oskas kartulikooke, mr. Smithi armjamat toitu, walmistada, pakkus ta ennast neiuale kartulikoorigaks.

Kuid puudusid kartulid.

Uga Smith teadis nõu; nad sõitsid ju raud-teeliniil, mis tema ainuwaltisusele allus. Nii siis anti telegramm ju lähemas jaamas lükati suur korwitäis kartulid wagunisse.

Nüüd ei suutnud Lucy herrasid enam takis-tada; nad olupeerisid kõõgi, kuid o'ld enam takistajad kui aitajad. Kuid teistel olukordadel oleks neiu terve meel seisukorras peitumat loomikat küll hinnata osanud. Seal koorisid faks maailma wägewamat multmiljonäri tema teenistuses kartulid, ja Ameerika kõige kawalam korporatsioonidwolaat sai hõdrumiskraua osa-wusetarwitamise tagajärjel werised sõrmeot-sad, mis aga ta agarust põrmugi ei wähenanud.

Ja nii ei jaksanud neiu rõhutada hing lõbu-sat meeleolu leida; ta oli waitsem ja rõhutum kui eelmisel päewal ja tundis seda otse heate-ona, et mõlemad osawuseta aitajad seda tutu-kamab olid.

Edasi ja ilka edasi muras rong, ilma et Lucy wõimalust oleks leidnud mr. Walthamiga veel kord rääkida; Smith ja Jagersoll olid just kui kofku rääkinud, et neid mitte enam ka-

he'esi jätta, nagu oleks neile lõbu teinud, noort õnne elsitada.

Päris piinaks o'i Lucyle, kui Waltham teda hiljem palus laulda. Ta ei saanud hästi kõrwale põigelda ja pidi klaweri ette istuma. Aga kui ta sõrmed juba klawididel libisesid, siis sai ta Walthami heast kawatsusest aru ja oli talle tä-nulik. Armastatud muusika andis ta palawasti põksuwale südamele päästwat lahutust Rastudes surematu wiiside igawesti ilusasse toonimeresse, leidis ta filmapilgu segadikus unustust.

Ta ei märganud, et kuna ta ilustjoobunud hing muusika tiwul igapäwuse kirtsastest piiri-dest kõrgemale tõusis, Smith ja ta wäärilik seltsimees magama o'id uinunud.

Ka Waltham ei pannud seda tähele; ta is-tus nagu unenäos. Nagu alik jääst wabane-nud kestast päewawalgele tungib, nii kohasid ta hinge põhjast ammu unustatud tunded ü'es walgusele. Ikka wõidurikkamalt hiilis ta süda-messe ühtlasi ärras äratundmine, et jaht dol-larite järele mitte ei olnud kõige kõrgem ja kõige õnnestawam, waid et olemas oli midagi muud ta noorele südamele, mida maksis püüda — noorele südamele! Neid pühalkitudel, il-mastwõõrdunud filmapilkudel leidis John B. Waltham oma ammu-ununud nooruse jälle kätte!

Wiimaks jõudsid nad Leadvillesse.

Smith oli oma tulekut telegrammiga tea-tanud. Ja nüüd ootas neid kogu ta perekond wakjali ees. See o'i üleüldine esitamine, lõp-matu teretamine, mis Lucy täitsa segaseks tegi. Masinlikult tundis ta enda ühe käte wahelt teise käte wahel olewat lükatud.

Seal oli suur hulk ülipikki ja kuiwetuid neiusid ilutute jahunägudega ja linawalgete juustega, üks teisest ilka tedretähisem ja eba-meelbiwam, kõik Smithi abieluparri „weel jaada olewad“ tütreid.

Seal oli mrs. Smith ise, sama kuiwetu ja närtsinud kui ta mees, ka sama pühalik-sõbra-lik ja iseennast täis kui see.

Wärin käis Lucyst läbi kõiki neid kaelus-tust ja suudlust tundes, mis ta pidi wastu wõtma.

Siis istus ta tõllas ja tundis omale kallale kiputawat külmusega, mis üksteisele kiirelt järgnesid, mis ta neiu nimi olla, kus ta neiu-na elanud, kus ja millal ta oma mehega tutta-waks saanud, kus ta omale lases kleidid teha, kuidas ta New Yorgi korter kisseseatud ja kui palju tal teenijaid on. Nii ja weel enam ku-mies tal kõrwu. Ta o'leks pidanud enda küm-neks jaotama, kui kõigile neile küsimustele oleks tahtnud wastata.

Ufi ei muutunud ka Smithi suwemajas. Ta leidis endä taetud laua ääres istumast ja tal oli tunne, nagu oleks talle lambaliha ja ube üleliiga sunnitud. Siis ülistati talle head kaewuweit, ja mr. Smith pidas pika loengu kaewuwee kasulikkusest. Mitte sõnagagi ei tuletanud ta meele eelmisel õhtul rikkalikult joodud „arshirohtu;“ täna ta seda ka ei tarwitanud, waid jäi weele ustatmaks.

Selle wahel kuulis Lucy Jngersolli mõkitawat häält. Wahetewahel rääkis ka Waltham, kes abielupaari wahel istus, kuna tema Smithi kõrwal wiibis ja teisel käel istuwa Smithi tütreaga paaris oli.

Ikka enam tundis Lucy ärewuse waldamist. Selle juure seltsis weel närwilde põnemus. Ta tundis ikka elawamat soowi üksinduse järele, et kord jälle ennast saaks wälja nutta.

Uga alatafa lobisewad neiid ei annud talle rahu. Ta pidi igale poole seletusi jagama ja oli Walthamile üitänulik, et see ta asjatundmatusele ikka jälle appi tult, kuna ta neile pitalt oma New Yorgi maja ja jahtlaewa fise-must kirjeldas. Peaaegu masinikult noogutas ta kõigi küsimuste peale ainult pead, kuni mr. Smith ta wäsimust märkas ja nõu andis magama minna.

See walmistas Luchle jälle hirmsat piina. Küll tegi Waltham wiimse meeleheitliku katse, teda äärmuse eest hoida, kuna ta jälle oma norstamistest hakkas rääkima ja ette pani, temale õffeks mõni wäike erituba anda, kuid Smithid lämmatasid selle opositsiooni ju idus.

„Seda peate juba enesele lastma meelbida, armas Waltham,“ seletas Smith. „Teie olete tulnud patriarhaalselt peetud maija. Jah, see näib Teile, kui ilmalapsele, olewat iseäralik. Siin ei leia Teie midagi maailma uhkusest. Meie ei saa Teile paraku laht tuba anda.“

Ta oli nad wahesjal, saadetud abikaasast ja kõigest Smithi graatstiatest, teijele korralt hiiglatuppa saanud. Lucy, kel hirmu pärast hambad löbisest, wärises. Ruumi lage lihtsus, ei aknaeesriideid, ei waiwu ega pilte, pani ta wärisema. Tal oli, nagu oleks ta pidanud ümber pöörma ja põgenema, et oma hinges wärisewa hirmu eest pääseda.

Uga weel polnud Smithi kõnewool kuniwalt jäänud.

„Lubage, et Teile õige magusaid unenägusid soowin, misstis Waltham!“

Ta walmistas ennast juba wärisewat nelut oma westitiwuliste käte wahese wõtma ja oma toruhuult ta otsaesisele wajutama, kui ta Lucy õnneks ägeda läelligutusega kõrwale tõrjuti.

Tõrjuja oli ta naine; see wõttis Lucy ümber kinni, suudles ta otsaesist ja tähendas magushapu naeratuslega:

„Leppige meie lageda lihtsusega!“

Lucy oli oma arust kui ohwritallese; külmade huulte puudutamine tegi talle piina.

Kuid sama protseduuri pidi ta ka kõigilt tütardest wastu wõtma.

„Päris konnaperekond!“ mõlles ta kohkunult.

Siis läksid tütreid paarikaupa wälja, wiimaks ka Smith ise, kes ta käe alt kinni hoidis, eht ta küll sellest püüdis lahti rabeleda. U's läks finni.

Lucy oli oma pseudoabikaasaga üksi.

Ja nüüd lõppes ta jõud.

Hääbunult wajus ta toolile ja nuttis tasefesi oma ette.

Uga kui sellest elementaarsest tundeawaldusest kohkunud Waltham talle läheneda ja ta käest lohutawalt tahtis kinni wõtta, siis waatas ta temale otse meeletul pilgul ja lükkas ta tagasi.

„Urge puutuge mind!“ ägas ta hääletult. „Kui Teie südames weel südameke halastust elab, siis jätke mu üksi! Lõpetage see alatu komöödia!“

Waltham seltsis nagu hukkamõistetetu; ta ei oleks ial uskunud, et pisarad temale niisugust kehalist walu wõiksid teha. Neiu wastupane-kust hoolmata astus ta just tema ette.

„Miss Elgin,“ algas ta, ja ta hääl lähis, „siin pole aeg ja loht Teile ütelda, mis minus sünnib. Teie ei peaks mulle aga ial ette heita tohtima, et ma Teie usaldust ja seltsilikkust olen kurjasti tarwitanud. Seda wõlgnenen ma — oma tulewasele abikaasale,“ ütles ta wäga kindlasti.

Neiu tulsatas ta sõnu kuuldes. Seekiw uhkus rääkis äkki ta pilgust. Kuidas wõis ta teda nii alandada, et ta oma tulewase abikaasa pärast, teda ta ise weel ei tunnudki, temaga nii wõis rääkida! See oli toores. Temal puudus arusaamine niisugusest tegutsemiswiisist.

Kuid ühtlasi tulsatas temast ka läbi libe waen. Ja kui Waltham nüüd jälle ta käest tahtis kinni wõtta, lükkas ta selle haawatud uhkusega tagasi.

Kuid Waltham ei lahkunud; ta julges nelu käest sellegipärast kinni wõtta.

„Jätke minu rahule, mr. Waltham — wõi ma karjun appi!“ ägas neiu.

Nüüd naerisikil weel südameetu mees.

„Sest jaoks tore maatemäng — tahaksin näha Smithi tütreid!“

Siis jäi ta jälle tõsiselt.

„Mii siis, miss Elgin, ma lähen nüüd. Oht on ju loe, ja küll ma wäljast pargist mõne pingi ööfeks leiän.“

Neiu tahtis ta juttu katkestada, temale ütelda, et ta ise tahab minna, aga Waltham ei lastnud oma kindlal käsilwal wiisil teda sõnadest jõuda.

„Kas tahate öige aegfasti üles tõusta, miss Elgin? Ütleme — päikse tõusul. Mina ootan Teid maja ees.“

Neiu silmitfjes teda ifka mõrastawalt. Mehe olef oli ta arust mõistatuslik — arusaamatu.

„Mina arwan seda, mis ütlen!“ finnitaf Waltham selgestinähtawa tõsibusega. „Siis läheme lähema rahukohtuniku juure ja laseme endid wiibimata laulatada!“

Rohkudes taganes Lucy.

Waene mr. Waltham! Wiimaste päewade ärewus oli talt mõistuse rõõwinud.

Neiu ei saanud sõnagi suust, almu't et kohtunud näoilme kuulutas, et ta teda oli mõistnud.

„Laulatada!“ kordaf Waltham, nagu oleks see olnud mõni lihtne äriline korraldus. „Wabandage, kui ma seda sõnadega korratult wäljendan. Mul polnud selleks harjumust. Lolli poisina uskusin, et naistega walmis olen. J: olin ka, kuni Teid eile nägin. Siis lahmati mulle südamekse ja kahmatakse weel praegu; kahlemata ei pääse ma sellest enam elu lõpuni. Enam ei oska ma ütelda. Kas tahate saada minu naiseks, Lucy? Kas wõite mulle pisutki hea olla? Olen ju Teie kõrwal küll wana mees ja —“

„See pole tõsi!“ hüüdis neiu wastu tahtimist.

Siis pani ta jälle käd näo ette, nagu oleks teda wälj tabanud, ja ei julenud ennast liigutadagi.

„Miss Elgin — armastuseawaldus on wagana raske asi — hm!“ Ta kõhataf. „Wabandage, et nii ütlesin. Aga see on tõesti waga raske, eriti kui inimene film filma wastu seisab.“ Ta ahmis jälle hinge. „Palun, ärge silmitsege mind — wõhemalt weel praegu mitte, muidu ei oska ma enam midagi ütelda?“

Neiu oli tahtnud tema poole pöördä, aga õrnasti, kuid otsustawalt oli Waltham ta jälle tagasi pöörnud.

„Teie olete mu südame wõitnud. Olen enda tabanud klusatuspealt hundirattaid wifata tahta. Mististi leiäte Teiegi, et see laewandusteäri omaniku poolst korras pole. Mina usun, ei — ma tean, et Teiega õnnelikuks saan — lihtsalt mõistmata õnnelikuks, miss

Elgin. Mul on suur nälg õnne järele. See pole küll õige sõna, aga ta ütleb Teile, mis tunnen. — Mii, nüüd andke oma wastus. Lühidalt ja selgesti, miss Elgin!“

Kui ta nüüd äga südame rindu wõttis ja neiuale näkku waatas, nägi ta, kuidas neiu lapselilmad arusaamatu, imeõndsa imestusega tema peal wiibisid; kui ta n^ogi punastust ta palgel, seda suure õnne ilmutust, siis unustas ta äkki kõik oma korrektsed seisakud, ei näidanud ennast mitte enam tõfise laewanduste omanikuna, waid muutus lausa poisikeseks.

Seft äkki kahmas ta neiu ümbert kinni, tõstis ta oma tugewate kätega nagu nuku kõrgele ja suudles neiu pehmeid huuli, kuni see päris hingetuks jäi.

Siis pani ta tema jälle seisma.

„Sina armastad mind, Lucy, ja tahad minu wälte naine olla?“ küsis ta otse palwelikult.

Neiu nuttis ja naeris ühe hingetõmbusega. Õnnis õnnejoowastus sulgus ta suu; ta suutis ainult pead noogutada ja talle särafilmil otsa waadata.

Siis jäi ta rahulikumaks.

„Jah ma armastan sind!“ sõstistas ta. „Sina meeldisid mulle kõhe. Kuidas oleksin ma muidu teha wõinud, mis nõudsid?“

Jälle suudles Waltham teda ülewoolawalt.

„Nüüd lähen ma!“ ütles ta kindlasti. „Miss Elg'n, mina ei suudle sind enam kunagi. Järgmise mu su saab misfis Waltham. Aga palun öige wära tõusta, seft minus elab niijugune karsitus —“

Ta ei rääkinud edasi, kuid unustas samal filmapilgul oma sõna. Tormilikult tõmbas ta Lucy oma rinnale ja suudles teda ifka jälle.

„Minu õnn, minu päiksepaiste!“ hõiskas ta weel. „Ah, et päike juba paistaks! Kuid nüüd maga magustati — head ööd!“

Kõhe sellejärele oli ta kadunud.

7.

Mr. Snyder oli New Yorgist lahkunud õhtuse korrapäralise kiirrongiga. Ettevaatlikult nahtastuse patitult kandis ta Smithi Inglise laewanduste läbirääkimise protokollit ja ho'bis seda kui pühadust. Tema retsilust polnud sugugi suur; seft palju lõbu talle peremehega kokkusaamine ei tõotanud. Mii süütu kui ta selle hirmsa ehtituse juures ka oli — muidugi kandis see ibioot Jenkins üfipäini kõik wastutuse — hea ta meeleolu ometi ei olnud. Mr. Walthamil oli ifeäralik wiis oma rahulolematust wäljendada; nii heas wahetorras

kui ta ka temaga oli, ometi oli filmapille — ja need polnud temale siin nutuorus mitte kõige lõbusamad — mil peremees niisugusena efines.

Särelereisija meeleolu ei paranenud ka sügugi, kui ta, pärast lõpmata pikka läbipõrutatud ööd, Madisoni jõudis ja mr. Walthamist enam jälgegi ei leidnud, selle vastu aga pidi kuulma, et tema wagunisise mõlemad tuntutud herrad läinud ja üheskoos Leadvillesse sõitnud. Pisut rahustas teda teade, et mr. Walthami'e tema telegramm oli kätte antud. Teisest küljest täitis Snyderit kuuldu, et ta peremees juba mõni jaam waremalt wagunisise läinud, õiglase tufaga.

Pärast järgmist weeremää rongis mööda saadetud õige paha ööd jõudis ärijuht Leadvillesse, kui päike juba kõrjel seisis. Kuid ilmaaegu otsis ta kedagi, kes temale oleks vastu tulnud. See oli temas juba rahutu sünnitanud, et mr. Waltham temale Madisoni mingisugust teadet polnud maha jätanud; nüüd näitas temale mitte-wastutulek veel selgemini, mis tal peremehelt oli oodata. Selle tunde baromeeter näitas kahtlemata tormi. Igatahes wiibis mr. Waltham Leadvilles, sest ta nägi tema saloonwagunit teistel roobastel päiksepästel seiswat. Ja seda kinnitas talle ka jaamafilem.

Ohates läks Snyder teele, et jala kaks kilomeetrit eemal seiswasse Smithi villasse minna. Nii heameelega kui ta äris ka edasi tagasi kõndis, tolmune tee oli talle ometi vastu meelt, ja ta tõmbas sügawasti hinge, kui wiimaks wilsu part nähtawale tuli.

Enam rahulikult kui maalerlikult mõjuwas üksmeelse leidis ta Smithi perekonna herrasemaja eelterrassilt linakatuse alt einelt.

Tema ootamatu ilmumine tekitas suurt ärewust. Smith tundis teda isiklikult, sest Snyder oli tihti temaga oma peremehe asemel läbirääkimist pidanud. Nüüd pidi ta muudugi ühes lauda istuma, mis Snyderit soowile wastas, sest ta polnud Madisonist saadil enam korralikult süüa saanud, ja Snyderil oli tõesti tubli isu.

Nii siis andis ta einete palju au ja katsumis niipalju kui võimalik kõigile küsimustele wastata.

„Mr. Waltham tuleb warsti,“ teatas Smith wiimaks. „Tema on oma noore proua aga jalutama läinud.“

„Suurepärane proua!“ tunnistas proua Smith. „Pisut ilmalik, aga taast saab juba ast.“

„Ilmalik, aga ometi peen!“ tähendas Ingersoll sügawmõttelisele wahjele.

„Magus on ta! Teda mõiks armastada,“ hüüdis wanem tütar. Ja teised öed kinnitasid seda mitmesugustes astmetes.

Snyder saatas parajasti südames temale ettepanud lambakintsu wintsikust. Nüüd watas ta imestades üles.

„Herrased teewad mististi nalja? Mr. Waltham ei olegi veel abielus.“

„Ei ole abielus?“

Kahelja wõi kümme tüdart kaagutasid kui kanad, selle hulka tõhk tormanud.

„Ei — ole — abi — elus?“ küsis kohkunud proua Smith, iga silpi erilisel toonitades.

Tema abikaasa kumardas tarretus ehmatuses laua kohale, kuna Ingersoll lahtise suuga istus ja täitsa unustas, tahwilt sinna otsapistetud suutälega suhu pistata.

Snyder aga sõi rahulikult edasi.

„Nagu ma Teile ütlen, on mr. Waltham sama wahje abielus kui näiteks mina. Tema on kõige wintskem poisimees kogu New Yorgis.“

Nüüd, mil talle ehmatushüüded kõrwu kofisid, sai ta aga wiimaks tähelepanelikuks.

„Mis herrased dieti arwamad?“ küsis ta kohmetult.

Smith tahtis rääkida, kuid ta abikaasa hoidis tal suu kinni.

„Ettewaatust, John!“ manitses proua Smith.

Snyder kofkus koguni, kui ta nüüd nägi tosinna konnaflumapaari oma peal wiibiwat. Ta söögi-isku kadus: ta lükkas taltrefu oma eest eemale.

„Ei, mr. Waltham pole abielus,“ kinnitas ta veel kord. „Sama wahje kui — kui Teile ütred siin!“

Ema neelatas.

„Pole tarwis küsida, nagu ei leiald minu tütreid igal ajal enestele kõige aumäärilikumaid mehi — teie ei tarwitse sellepärast punastada, mu armsad,“ jatkas ta pehmeilt. „Mina ainult ütlen seda.“

Jäise kõrkusega pööras ta jälle Snyderit poole, selle meeleolu allapoole nulli langes:

„Teie peate mõnna, et mr. Walthamist seltsis üks — üks lady leidub, kes —“

„Na, Teie arwate naisstenografi?“

Snyder naeris õnnelikult, nagu lootes, et saab kummalise arusaamatuse selgeks teha. Siis küsis ta:

„On see ka siin? Teda tunneb mr. Waltham ju waewalt.“

„Tunneb waewalt?“ oigas proua Smith, kuna ta tütreid tasafest naeru kõhistaftid.

„Aga ma pean ometi paluma!“ mürlistas Smith. „Neeb on wõimatud naljad!“

„Wäga kõlbmatud naljad!“ mõlitask ta truu kaasa, uskudes, et söömine nüüd lõpnud, weel wiimast tükki ruttu oma laia suhu pistes.

Snyder sai pahaseks; ta uskus, et teda naerdatakse.

„Ma ei tea, mis see kõik peab tähendama,“ ütles ta ärewalt. „Wäänatud telegrammi tagajärjel saatsin ma mr. Walthamile ühes saloonwaguniga ühe parajasti minu juures wiibiwa ja kohja soowiwa naisstenografi, noore'neiu, kelle olemasolust mr. Walthamil almuugi polnud.“

„Wahpeal näib ta temast aga palju aimu saanud olevat!“ ütles Smith.

„Aga lubage!“

Snyder kargas wihaseks püsti.

Kuid tundis enda niisamati ülestõusnud Smithi poolt käewarrest kinni wõetud olemat.

„Kas teate, et Teie mr. Waltham meile selle — selle isiku kui oma proua maija tõi?“

Ta ei jõudnud kaugemale, sest samal filmipilgul lähenes John B. Waltham Lucyga käsitäes läbi aia. Mr. Waltham oli nagu muudetud, naeris ja naljatas ja oli nii täielikult oma õnnesse süwenenud, et üsna imesitades üles waatas, kui nende lähenemisel Smithi tütreb hirmsa kiskuga üle terrassi jooksid ja nagu heidutatud lanab lähema ukse laudu maija kadusid.

Ka proua Smith, kes üllatavalt ruttu toibunud, kawatses plehku panna, kuid jäi wiimaks ometi kiwiistunud näol seisma.

„Mis siin siis dielt on?“ küsis Waltham. Ta märkas Snyderit, kes talle ruttu wastu astus, ja lohmetas.

„Hallo, milline tuul toob siis Teid siia?“

„Kas Te minu telegrammi pole kätte pole saanud?“ küsis kohkumisest uimane Snyder.

„Teie telegrammi? — Nüüd tuleb meele, ü's pois's andis ta mulle Madisonis. Ta on wist praegu weel minu kuuetauskus.“

Kuid ta ei jõudnud telegrammi lugeda, sest õnnetuskuulutawal näol ligines Smithi abielupaar temale. Nad tahisid mõlemad korraga rääkida ja pomisesid siis ainult. Nende eest esines Ingersoll, kes oma isanda taga sammus.

„Teie olete wistiski ikka weel abielus, mis?“ küsis ta.

Nüüd pääsis ta Smithi suu jälle lahti. Ta ajas enda sirgeks ja kõhatas.

„Mr. Waltham,“ ütles ta hauahääsel, „kui sin Teilt, koputades Teie aule ja südame-“

nistusele, kas olete selle — ta neelatas — „selle ladhga siin,“ jatkas ta tasemini, kui nägi leekawat wihapilku oma seal — „selle noore ladhga abielus?“

„Muidugi!“ oli selge wastus. „Koputades aule ja südame-“

„Ma — see on liigi!“ sohistas proua Smith.

„Aga mr. Waltham —“ kogelis Snyder üllatatult. Ta waltis peaagu oma filmad peast wälja, neid kord oma õnnelikult naeratavale peremehele, kord ta käe kõrwal seiswale arale, aga ometi õndsalt waatawale Lucyhe pöördes. „Seletasin praegu herrastele, et Teie abielus et ole ja —“

„Snyder, Teie olete idioot!“ raputas Waltham ta enesest. See oli walus, ja etteheitliku kannatajapilguga wajas Snyder kõssi. Tema ei armastanud niisuguseid nimelusi, kui need temale olid määratud.

Waltham oli ilmameheliku wiisakusega pöörnud abielupaari poole; ta oli kahwatu, aga kindel ja julgustas oma käe kõrwal wabsewat Lucyt.

„Mulle näib, et tõde on teada saadud,“ algas ta, „ja sellepärast on küll kõige parem, kui Teile kõik ütlen. Juba sellepärast, et minu armsale abikaasale wähemasti warju ei langeks,“ ütles ta ja silmitses Lucyt õrnasti.

Lühedate sõnadega seletas ta neile nüüd kõik ära. Esialgselt nägi ta ainult kahklewaid nägusid, mis nüüd aegamööda ja wastu tahtmist selgusid, kui ta jutu jooksul neile õnnetu telegrammi ette näitas, mis ta nüüd wiimaks ometi kõrgele ja — kuidas ta ütles — teenimata õnnele aidanud.

„Minu otsus, Lucy! kätt paluda, oli mul mul juba kindel, enne kui herrad wagunisse tulid. Muidu ei oleks ma julenud temale niisugust hullu ettepanekut teha. Aga mul polnud walida, sest seletuseandmiseks puudus mul aeg. Täna hommikul lastime enda laulatada. Siin on meie laulatuse-“

„Ta ulatas dokumendi abielupaarile.“

„Jah, aga —“ urises Smith, kes õieti ei teadnud, mis ta pidi tegema, ja ikka weel oma abikaasa õnnetuskuulutawale näole piilus.

Lucy oli enda õrnasti Walthami käe alt wabastanud. Nüüd astus ta proua Smithi juure ja waatas talle niiskeil, õnneistärawail filmil otse.

„Kas wõite mulle andeks anda?“ küsis ta tasa. „Wõin ennast wabandada ainult armastusega. Ma ei wõinud teistki tegutseda,“ jatkas ta punastades.

Küll naeratas aumäärt proua veel libe-
magustasti, aga ta oli naine, ja ta kondistu-
nud südamesse tõusis aimdus pühast õnnest,
mis noores ilusas naises elas — õnnest, millest
tema ita! polnud osa saanud.

Niiwiisi noogutas ta oma mehe poole pead
ja kumardas noore proua kohale õnne soovima.

* * *

Weel samal hommikupoolel kirjutati lepin-
gule alla. Kuid Smithi abielupaari palwet,
weel mõneks päevaks sinna jääda, ei võtnud
armastajad vastu. See oli äriliseft seisukohast
parem, kui isiklikult lähemasse ühendusse ei as-
tutud. Beale selle tahtis noorpaar oma õnnega
üffi olla. Lucy ei teadnud paremat warjupaika
kui armsaksaanud saloonwagun. Keegi ei pi-
danud neid saatma, isegi mitte teener. Naeratades
leppis Waltham oma noore proua estmese soo-
wiga; tal oli ju aimdus, nagu tohiks ta nii-
suguseid soowe veel tulewikuski tihemini täita.

Snyderiga polnud pikka läbirääkimist tarwis;
leping oli tehtud ja kõik muu äri seisis äri-
juhi häis kätes. See kandis ruttu weel hoolt,
et saloonwagunis küllaldaselt moona leidus.
Juba pärast lõunat lahkusid armastajad, et
kõige esiti sõita Lucy wäikesse kodulinna Jo-
wasse ja seal Lucy ema üllatada.

Snyder ei suutnud meeleliigutust tagasi
hoida, kui wafjalis seisis ja kangel Lucy lehwit-
wat rätikut piklamiisi nägi kaduwat. Polm päewa
warem oli ta temale samati rätikut lehwit-
tanud, tooford wäike, kartlik, kohata naissteno-

graf ja nüüd kaewandustekuninga õnnelik, ar-
mastatud naine!

* * *

Kui Snyder taks päewa hiljem New Yorgis
jälle äriuumidesse astus, tuli talle Hopkins
põnewalt vastu ja järgnes wägewale mehele
eratabenetti.

"Kuidas wõttis mr. Waltham kõik vastu?"
küsis ta aralt. "Arwastin, mis on ta selle wäikse
naisstenoграфiga teinud?"

"Mis ta temaga on teinud," wastas Sny-
der kõrgelt ülekäiwa naeratuslega. "Ta wõttis
tema enesele muidugi naisfiks."

"Mui — muidugi!" kogeles kasapidaja
kohkudes.

Snyder tundis seisukorda.

"Kas Te siis ei märka, et ma tooford selle
telegrammi meelega walesti mõistatafin, ini-
mene?" küsis ta ja tippis sõrmega otsaesisele.
"Kas usute tõesti, et niisugune efektus meie
firma ärijuhi juures mõeldaw on? Noo, selle
loo tegin ma toredasti — mis? Minge tööle,
Hopkins," ohlas ta murelikult, "Teie olete
idioot ja jääte selleks."

Muretult lahkus Hopkins toaft.

Aga oma pulbi juures, kui ta parajasti
sulge lindipotti lastis, ütles ta waljusti ja
kuuldawalt, nii et seda kõik pidid kuulma —
ja terve ilm täis wiha kuulbus ta toonist —
kolm korda järgimööda:

"Idioot! — J — di — oot! — J —
di — ooot!"

Ja kui ta niimoodi oma rõhnutud südant
oli fergendanud, siis jatkas ta oma tööd.

(Lõpp.)

Jäälilled.

P. Grünfeldd.

Jäälilled nii ülikaunid
külm öösel mu aknale löi;
kui hommikul ärkasin unest,
siis walgus nad waatele tõi.

Nad imekirjud ja kenad . . .
just nagu pärlid nad reas,
just nagu päewad, mis seisisid
mul waimu ees noores eas.

Kuid nagu jäälilled kaowad,
nii kadus mu luulepilt:
ei lillekesi nüüd leia
ma enam kusagilt.

Ja kui ma weel mõne neist leian,
siis haruldane on see —
just nagu rõõm, mida nii wähe
mul pakkunud elutee . . .

Daam ratastoolil.

Norra kirjaniku Ewen Elvestad'i romaani.

Esimene peatükk.

Proua Percivaline küllatulek.

Oli keel seitse õhtul. Asbjörns Krag oli pörajasti oma lambi süüdanud ja tahtis õhtulehti lugema hakata. Kodusest nõjatuse ja tugitoolis, lõhnaw sigarett näppude wahel. Seal koputas ta majahoidja uksele ja küsis, kas ta tohtiwat segada.

Heatahtlikult pani Asbjörn Krag ajalehe kätte. Tal polnud küll filmapilgul lusti, midagi teha, kuid ta leppis oma saatusega.

"Nii siis teegi, kes mulle külla tuleb," ütles ta naeratades ja wõttis wastu nimetaardi, mis wärises majahoidja käes. "On see mõni herra wõi daam?"

"Daam."

"Koor wõi wana?"

"Ei üht ega ka teist."

Asbjörn Krag luges:

Percivaline Hage

sünd. Kronhjelm

Kristiaania.

"Suhtige proua Hage minu idõtuppa," ütles ta, "tuln lohe."

Majahoidja lastus.

Asbjörn Krag tõusis õhlega mugawast toolist. Ta kuulis uskenaginat ja taht sofištawgt häält. Nuttu heitis ta wälge toakme seljast ja rietus musta kuube. Lühida, uuriwa pilguga wõõrast silmitsedes, astus ta idõtuppa.

Proua Percivaline Hage oli tessealine daam.

Ta oli meeldiwa wälmusega, ta rietus polnud aga just eriti maitsekas. Ta kandis talipalitud, musta lübarat ja muhwi peenest nahast. See oli aprillikuul. Ta awaldas jõula daami muljet. Ta mittefugugi ebasümboolikud näojooned awaldasid teatud kindlust. Ta wõis olla umbes neljakümne-aastane.

Gleetri walgujel nägi Krag üht wõi teist halli juust ta peas. Kelikümmend aastat ja juba esimesed hallid juuksed, mõtles detektiiv; ta on kindlasti nii mõndagi ilmas näinud.

Asbjörn Krag istus oma kirjutuslaua taha ja andis kaeligutusega daamile mõista, et ta loo teatawaks teeks.

"Wabandage, et Teid täilitan," algas see, "Kuid ärwastu endamiisi, et see eht Teid huwitada tohiks, kui kuulete sellest kummalksest loost, mida ma Teile lohe tahan jutustada."

"Rahthemata humitab mind see lugu," wistas Krag. Talle näis meeldiwat külalise isik. Siin wõis ta eht midagi leida. . .

"Kas on Teile mees elus?" küsis Krag, kes alati soowis weidi teateid isiku kohta, enne kui ta asjale lähemale astus.

"Ei," wastas proua Percivaline, "mu mees suri wäie aasta eest. Ta oli kapten ja sai surma kuttudes komandosillalt."

"On Teil mõni elukuts?"

"Olen wäikse panisiooni omanik. Telegi o'ete wist midagi kuulnud proua Hage panisiooni?" Krag kummardas.

"Ja lugu, millest praegu tahan jutustada," jatkas proua Hage, "on ühenduses sama panisiooni'ga. Meelitan end sellega, et mu majas elawad ainult wäga anwäärilised külalised. Nii elas minu juures kindralproua Holm. Pastor Bendix, preili Schytte ja paljud teised, alati ainult paremad inimesed. Ma ei wõta kedagi wastu, kui ma ei tea, kellega mul tegemist on. Wäljamaalaste puhul on see igatahes weidi raske. Kuna Grand Hotel'i praegu ümber ehitatakse, on seal tubadest puudus, ja hotell on mulle mitmekordselt külaliski saatnud. Tulwad nad sealt, siis on mulle põhjus antud, et wõin kindel olla."

Asbjörn Krag tõusis äkki püsti.

"Noh," ütles ta, "kui on keegi Teile külalistest Teid küsanud, siis pole ma selleks asjaks kõlbulik. Siis pöörge juba kriminaalpolitseisse. Eääraste asjadega ei tee ma tegemist."

Proua Percivaline tegi tõrjuwa liigutuse.

"Ei, mitte fugugi!" ütles ta, "fugugi mitte! Mu wõõrad maksawad ette. Sarnase asjaga pole lool midagi ühtisi!"

Krag pööris nüüd paari küstmusega daami poole, et wõimalikult asja tuumaga tutwuneda.

"Teil on siis wõõrad wäljamaalt? Wõib olla Inglismaalt?"

"Ei, Ameerikast. Wähemalt on daam Ameerikast."

"Daam? Kellest Teile kõnelete? Kuidas ta nimi on?"

"Miss Kelly Anderson," wastas proua Hage. "Ta tuli minu juure esimesena. Ta elas

algul Grand'is, kuid kuna seal väga rahutu oli, juhatati ta hotellist minna panksooni. Ja minu juures meeldib miss Andersonile väga, kuna ta võib elada esimesel korral."

"Miks just sel põhjusel?"

"Kuna miss Anderson on halwatu. Ja see-pärast on talle väga meelepärast, kui ta mitte mitu korda kõrgel et tarwitse elada."

"Kuidas tuli ta Teie panksooni?"

"22 märtsi hommitupoo'ikul. Seega just tahe näbala eest."

"On ta üksi?"

"Ta elab üksi minna panksoonis, kuid ta pole siiski mitte üksi."

"Kuidas pean seda mõistma?"

"Iga hommikuti tuleb keegi naissterahwas, et teda wälja sõbutada ja talle kaalafeks olla, keegi punajuukseline naissterahwas."

"Mh. . . awaldab miss Anderson muljet, nagu oleks ta rikas?"

"Uusun, et tal on palju raha. Tal on igalahes suur hulk bagaashi kaasas."

"Kas on punajuukseline naissterahwas ta toaneitfi?"

"Seda uskust ma algul ka. Kuid peagi sain aru ta ülespidamisest, et ta seda mitte ei ole. Toaneitfi ei ela harilikult ka mujal, kui seal, kus asub ta perenaine."

"Kui wana on see naissterahwas?"

"Oletan, et ta on umbes minna wanune. Olen neljakümnetage-aastane."

"Kas ta tema on Ameerikast?"

"Arwatamasti. Ta räägib atnult Englise keelt."

"Ja mida olete tähele pannud ta ülespidamisest?"

"Noh, wiisk, kuidas ta miss Andersoniga ümber käib. See lihtsalt kardab teda. Ja ma kuulsin lorb, et ta noort netut nimetas „rumalaks hanelks."

"Teie ostate Englise keelt?"

"Jah. Elasin paar aastat Ingalismaal. Mu mees elas üks wähe ärilisel otstarbel Liverpoolis."

Asbjörn Prag naeris.

"Ma ei tea aga tõesti mitte, miks see lugu siis just mind peab huvitama. Et punajuukseline naissterahwas — kuidas on ta nimi?"

"Proua Habermann."

"Proua Habermanni äge ja häbematu ülespidamine miss Andersoni wastu pole ometi weel põhjusiks, et mind appi wõite kutsuda. Teie teate ometi, kui kergesti haig rawitsemine inimese ägedaks võib muuta."

Proua Percivaline läks äkitselt väga usinaks.

"Dugege atnult seda lehte siin," ütles ta.

Ta ulatas Fragile paberi, mille fsu wiimane kobe läbi luges. Need olid paar Englise sõna.

"Noh," küsis Prag, „kas olete neist sõnadest aru saanud?"

"Uusun küll, kuid tahaksin hea meelega kuulda, kuidas Teie neid tõlgite."

Prag luges:

"Korraldame balli. Panane on pime."

"See näib kaunis mõtteta," ütles Prag, kuna ta oma pead wastu toolituge toetas. „Kuid arwatamasti on need sõnad ühenduses sellega, millest Teie mulle ebaft westate. Jätkake!"

Teine peatükk.

Ameeriklased.

"Selle telegrammi," teatas proua Page, „saatis eile keegi herra minema."

"Keegi herra — seega on ta herrad mängus?"

"Jah, kaks herrat. Kaks inglasi wõi ameeriklast, kes tulid paar päewa pärast miss Kellyt minna panksooni. Ja nüüd kuulete Teie väga kummalise loo. Kelly Anderson üüris minna juures kaks tuba, numbrid 26 ja 27."

"Magabistoa ja elutoa?" päris detektiiv, kuna ta toanumbrid ütles tähendaks.

"Ei, magabistoa ja kohwrite-toa," wastas proua Page.

"Mis? Ta üüris eritvi kohwrite jaoks?"

"Jah, tal on kolm suurt kohwrit ligi, ja need asetatakse wähemasse mõlemast toast. Selles toas ta harilikult ei wiibi. Teine isik, see punajuukseline — on selle koik nii korraldanud. Kohwritid pandi tuppa nr. 26. Ja nüüd tuleb kõige isearalikum. Kui mõlemad herrad minna juure tahtsid asuda, palusid nad tuba, panksooniga tutwuneda. Selles polnud midagi isearalikku, ja ma juhtusin nad läbi ruumide. Mu panksoon asub kahel korral, mul on kokku kolmkümmend tuba. Kui nad seda kõik olid näinud, ütlesid nad, et neile kõige enam meeldiwat toad nr. 24 ja nr. 25, mõlemad toad, mis asuvad miss Kelly tubade kõrwal. Seletasin neile, et see pole wõimalik. Nad kütsid nende tubade hinna järgi, ja ma nimetasin neile nädalahinna ühes tolduga. 100 krooni „Hüwa," ütlesid herrod, „saame meile just need toad, siis maksame 150." See näis mulle wõõrastaw, sest need ruumid ei kuulunud mu kaunimate tubade hulka. 200 krooni eest wõisid nad saada väga ilusa kolmetoalise korteri minna panksoonis, seletasin neile. Kuid nad ei tahtnud. Ma jätku neile need mõlemad toad, wõt nad lähewad teise hotelli. Mulle ei jäänud midagi muud üle, kui palusin mõlemad herrasid, kes asusid neis tu-

hades, kolida teisele korrale. Meed tegid seda. hea meelega, ja nii said ameeriklased toad 24 ja 25

Arwastin, et nad just sellepärast eriti neid tubasid tahtsid, et seal kõrwal ajub kaasmalane. Kuid minu küsimuse peale waatamata, kas nimelt see asjaolu on põhjusel, ei lätnud nad sugugi jutukamaks. „Ei, see ei huwita meid, meie ei tunne seda daami,“ wastas ta lühidalt.

Sellest ajast saadit walwastin ma mõlemad herrasid terawalt ja sain peagi aru, et nad siiski huwi tunnawad miss Andersoni wastu. Nad walwawad teda kui täielikud spioonid. Kuid nad kuulsid, et tal ühes toas ainult kohwrid seisawad, tahtsid nad ka seda tuba üürida ja pakkusid selle eest ainult terweni 100 krooni. Tegin miss Andersonile ettepaneku, et ta oma kohwritte jaoks wõtaks teise toa, ja mulle näis algul, nagu oleks talle asi kaunis üksteitne, kuid siis segas punajuukfeline wahela ja oli mu ettepaneku puhul isekohe hirmul.

„Kas oli ta tõepoolest hirmunud?“ küsis Krag.

„Jah, ta oli väga pahane, ja sel puhul nimetasin ta miss Andersoni „rumalaks haneks“. See minna mulle kalliks maksma, kui ma julgen seda tuba kellegi teisele wälja üürida. Nii olla toa üürinud terweks kuuks, ta minna adwokaadi juure jne. Andsin neile mõista, et herrad palju kõrgemat panfiooni kawatsewad maksta, ja siis jäi ta nähtawasti üsna rahulikuks, ta minna adwokaadi juure jne. „Noh, kui küsimus seisab raha. . .“ ütles ta, ja seejuures tõmbas ta wilekümne-kroonilise paber- raha taskust ning ulatas mulle.“

„Kas wõisite wastu?“

„Jah, loomulikult wõtsin wastu, wisküm- mend krooni on isus raha, ja kui minu tubadest niipalju lugu peetakse, et wastastikku üksteisest üle pakutakse, miks ei peaks ma raha wastu wõtma, mida mulle antakse wabatahtlikult?“

„Ja mis ütlesid mõlemad herrad, kui kuul- sid, et nad tuba ei saa?“

„Nad wihasstasid. Kuid siin polnud ju midagi parata. Miss Anderson wõis ju oma kontrahisti linnid pidada, seda ütlesin neile, kuid. . .“

Proua Percivaline katkestas oma jutuwaliingu ja pöördis filmid pörandale.

„Noh?“ hüüdis Krag huwitatult, „mis tegite ebas?“

„Märkasin, et miss Anderson oli halwas tujus. Sain täitsa kindla mulje, et ta kartis punajuukfeli. Ja siis — siis. . .“

„Siis kuulastite usse taga,“ aitas Nsbjörn Krag naeratades.

Proua Hagel oli rutt juure lihada:

„Jah, see tähendab, tegin seda ainult, kuna ma miss Andersoni wastu kaastunnet tundsin.“

„Noh, ja mis kuulsite?“

„Kuulsin, et punajuukfeline oli ta wastu häbemata. Ta nimetas teda jälle „rumalaks haneks“ ja ütles, ta ei olla wiimastel päewadel miss Andersoniga sugugi rahul. „Kuid end nti ülewal peate,“ seletas ta, „siis wõite weel togu supi ära rikkuda.“

„Mis wastas miss Anderson?“

„Ta nuttis. Kuid punajuukfeline läks weelgi wihasemaks, ja lõpuks püüdis ta tooruste abil miss Andersoni üles ärritada.“

„Ja miss Anderson wastas samas keeles?“

„Seda ta küll ei teinud. Kuid ta hüüdis, et ta sellest mängust kaarem oja et soowi wõtta.“

Krag segas wahela:

„Kas ta tarwitas just seda ütelist? Kas ütles ta: Ma ei taha sellest mängust kaarem oja wõtta?“

„Meed olid tema sõnad. Siis oli punane täis wiha. Kuid Nelly hüüdis: „Siin, wõite oma willeks raha tagasi!“ Ja ma kuulsin, kuidas ta raha lauale paiskas.“

„Ja siis?“

„Siis kuulsin äkilist hoopli.“

„Hoopli?“

„Jah, kõrwahoopi. Punane andis Nelly'e wastu kõrwu. „Seal, kas said?“ ütles ta „ja kui sellest ei jaitu, siis wõib weel rohkemgi saada.“ Siis jäi kõik waguks. Kuulsin ainult weel nõrka nuuksumist. Nelly nuttis. Ma ei julenud kaarem usse taga kuulata.

„Kas Teie ka ei leia, et see väga isääralik on?“

„Jah, väga isääralik,“ wastas Krag. „Kuid mida tähendab siis see paber?“ Ta osutas proua Percivaline poolt antud paberitükile.

„Ah ja,“ hüüdis daam, „selle oleksin ma peaaegu unustanud. See on, nagu Teile juba ütlesin, telegramm. Telegramm Ameerikasse. See tähendab loomulikult, ta on ärakiri. Telegrammi saatsid eile mõlemad ameeriklased. Mu jooksupoiss pidi ta telegraafikontori toimetama. See oli nende poolt väga ettewaatomata samm, sest sellega awanes mul wõimalus, te- mast ärakirja walmistada.“

Nsbjörn Krag heitis weelkord pilgu saladuslikule telegrammile: „Korraldame balli. Punane on pime.“

„Kas tähendab see mõnda teatud asja?“ küsis ta.

„Punane peab igatahes wist olema proua Habermann. Kuid ta pole sugugi mitte pime, waid wastuotsa, tal on terased filmad.“

„See wõib ju ka tähendada,“ seletas Krag, „et mõni asi ta tähelepanu ei ärata ja seega et ta seda ei näe.“

„Jah, igatahes, nii mõib see olla.“
 „Kuid mida tähendab siis ülejäänud osa :
 „Korraldame balli?“

„Jah, see on mulle täitsa arusaamatu,“
 ütles wiskalt proua Percivaline. „Mõlemad
 herrad näiwad armastamat seliskonda ja on
 enamifuga panfionäärifest sõprusjalal. Gile
 tegid nad ettepaneku, et korraldawad järgmisel
 laupäewal balli. Sõögisaal koristatakse tühjaks.
 Kõik mu daamid ja herrad olid selle mõtte
 puhul waimustuses, ja mina kui perenaine pi-
 bin selle üldise rõõmuu loomulikult ühinema.
 Aga kas leiate, herra Krag — wastate otse-
 koheselt — kas leiate, on see siis asi, millest
 maksab Ameerikasse traatida?“

„Isjoörn Krag naerataks.“

„Ei, et proua Percivaline Hage panfioo-
 nis korraldatakse laupäewal ball, et näi mulle
 küll asjaks olewat, et sellest üle ookeani mak-
 saks depešheerida. Ja oleks ta ei tea kui suu-
 repärane. Kuid kuhu läks telegramm? Kas
 teate aadressi?“

„Jah, siin ta on,“ ütles daam ja ulatas
 detektiivile teise paberitüki.

Krag luges :

„Browning — Chicago.“

„Nähtawasti telegrammi-aadress,“ ütles ta.
 Ta tõusis püsti.

„Olen kindlasti weendunud, proua Hage,
 et siin midagi peidus on. On Teil mõni tuba,
 mida mõiksin tarwitada? On tarwilik, et elak-
 sin Teie panfioonis.“

Kolmas peatükk.

Onnetu.

Proua Hage tõusis, et detektiiviga juma-
 laga jätta.

„Kunas on mul siis ära, Teid omas majas
 näha?“ küsis ta.

„Tulen lähemal päewil,“ wastas Krag.

„On Teil minu jaoks sobiw tuba?“

„Jah, sean Teile kaks mugawa toa.“

„Ütlestin: sobiw tuba,“ kordas Krag.

„Jah, mida mõtlete sõna sobiw all?“

„Koh, näiteks, tuba milleks hotab Kelly
 oma kohwrib — oleks wäga sobiw.“

Proua Percivaline oli weidi rahutu.

„Aga Teie saate ju aru, et see on täiesti
 wõimata.“

„Siis mõtan ma ameeriklaste mõlemad
 toad.“

Proua Hage rahutus kaswas hirmuks.

„Kas tahate sellega ütelda, et pean herrad,
 kes nii hästi maksawad, korterist minema
 kihutama?“

„Jah, Teie peate nad ilma pikema jututa
 minema kihutama. Kas on nad ruumid pile-
 mats ajaks üürinud?“

„Ei, nad pole aega üldse nimetanud.“

„Seda parem. Siis mõtte ju toaga wabalt
 talitada, niipea kui nädal on lõppenud. Teie
 mõtte neile ju paar teist tuba anda. Leidke
 põhjus, üksteist misjagune. Kuid andke mõista,
 et nad neikse tubadesse mingi tingimusele enam
 ei jää.“

„Aga kui nad teisi tubasid ei wõta, siis
 kaotan ma kaks head üürilist.“

„Ärge selle eest muretsege, proua Hage,“
 rahustas Krag daami, „wastutan selle eest, et
 Teie midagi ei kaota. Tehke ainult, mis ma
 ütlen.“

„Koh, pean siis juba tegema. Kuid usal-
 dan Teid ja loodan.“

„Seda mõtte wabalt. Kuid weel üks küsi-
 mus: toad Nr. 24 ja 25, milles elawad
 ameeriklased, asuwad ühes reas miss Andersoni
 mõlema toaga Nr. 26 ja Nr. 27?“

„Jah.“

„Ja kus asub Nr. 28?“

„Üks trepp kõrgemal. Nr. 27 on nurgatuba.“

„Seda mõisin arwata,“ pomises Krag
 endamisi.“

„Seda mõisite arwata?“ küsis imestades
 proua Hage.

„Jah,“ ütles Krag. „Kuid sellest ei saa
 Teie aru. Minge siis nüüd koju, ja tehke amee-
 riklastele ettepanek, toad ära wahetada. Tea-
 tage mulle võimalikult ruttu, kuidas lugu
 lõppes!“

„Kas tohin telefoneerida?“

Seda lubas Krag ja proua Hage lahtus.

Krag istus tükk aega sügawas mõttes. Talle
 oli täitja selge, et miss Anderson etendab tea-
 tud osa mingisuguses sepitsuses. Juhlimine oli
 nähtawasti punajuukselise proua Habermanni
 kätes. Seewastu oli talle ameeriklaste seisukoht
 täitsa arusaamatu. Nähtawasti walwasid nad
 miss Andersoni. Kuid mis põhjusel? Puhane
 ei tunnud kumbagi. Mis põhjusel olid nad
 telegrafeerinud?

Krag astus oma raamatukapi juure ja wõt-
 tis fealt wälja tugewa köite. Tükk aega seda
 lehitsevad, leidis ta, mida otsis. Ja selle järgi
 kirjutas ta järgmise telegrammi:

„Politseipreffidium, Chicago.“

„Beiram Browning — Krag.“

Ta teadis, et Ameerika politseipreffidiumis
 olid olemas tema isiku kohta kõik andmed ja
 aadress. Ta teadis, et talle wastatakse. Sõnate
 „Beiram“ tähendas chiffré-t-lees: kelle oma
 on telegrammi-aadress „Browning“?

(Järgneb).

Almeerika metsikust läänest.

Saksa kirjaniku Alfred Manns'i juttude seeria.

2

Farmeri tütar.

Farmeri ees kirwega tahunud pingil istus Ben. Küünarnukid olid tal põlmedel ja pea käte wahel. Suur Texase wilkürber suklas ja Little-To'er sigarett hammaste wahel, wahtis ta tarretult wälja rohulageadikule. Tema ees tantfis üks wäike keegi, kes wälja nägi nagu Helne kurat, wähemalt, oma lambanahast säärilute poolest. See oli Mike, ameti poolest nagu Bengi karjane. Ta oli wäike, ta peagi oli wäike, samuti silmad, aga nina ja suu olid määratumad.

Nagu Araabia berwiish, kes paradiisi ihk. b. tantfis Mike Jeffi juure, kes kolmas karjane oli ja rahulikult pitpu popstades ora kuube nõelus, siis jäi Mike seisma.

„I s a y, Jeff, Ben ei taha ega taha juustada! On see kellegi lahkus?“

Jeff kehitas oma tugewaid õlgu, waatas aga omelt Beni poole.

Nüüd wimaks tahtis Ben rääkida. Mike, kes oma seltsimehe näoilmeft aru sai, jooksis ruttu sinna, aga Ben wahtis, nüüd mitte enam unistades, ütsiksilmil rohulagendiku'e. Mis ta seal nägi, ei paistnud talle meeldiwat, sest ta sülitas sigarettotsja suust ja waikis edasi.

Mike pööras ümber:

„See on Dan, kelm; arwatawasti on ta oma nina meksikolase juures jälle täis tõmmanud.“

„Wean sinu filmade peale kihla, et ta seda on teinud.“ pomises Jeff tufajelt. „Et tont teda wõtaks!“ jatkas ta pühalikult.

Mikel oli õiguis — Dan oli purjus.

„Tere, sõbrad,“ hüüdis tullija nende juure jõudes.

Dotajad wõistid ta terwituse waewalt wastu. Jeff nõelus edasi, Ben unistas edasi ja Mike nõjatas uksepihida najal ning lõikus.

Dan sidus hobuse ata külge ja lähenes sõbradele waarudes. Ta polnud inetu, aga ta latal näol oli ilme, nagu kälks ta lõig'ist üle.

„Noh, Dan,“ tähendas Mike, „kas oled jälle waewaks wõtnud Meksiko wiinapoebi ül: rohulagendiku sika wedada?“

„Olen,“ wastas Dan, „aga see on minu asi.“

„Jah, ja weel sinu ssemuse asi; wõid kuulda olla, et meie sind ei ladešta.“

Dan tahtis jämedalt wastata, kuid äkki näis temale midagi meele tulewat.

„Sina, Ben, oled ju täna San Jagos. Kas nägid Doe Foresti ääres uut farmerit — usun, Craigh on ta nimi?“

Ben noogutas pead.

Ka Mike astus lähemale ja isegi Jeff waatas üles.

„Sel mehel olla raha,“ jatkas Dan.

Ben kehitas õlgu.

„Ja tütar, olen kuulnud. Kas sina seda ka nägid?“

Nüüd waatas Ben kõnelejale, mitte just heatahtlikult, aga ta ei soowinud pahandust.

„Yes,“ ütles ta.

Nüüd astus ka Jeff nende juure. Farmeri tütar oli esimene ja ainus naisolewus kahekümne penikoorma kanguses; mõned neegrinaised ja Meksiko kõrtsimehe tütar, jultunud Ines, tulid arwest wälja jätta, wähemalt Mikel, Jeffil ja Benil.

„Mit, nii, hm,“ tegi Dan ja sülitas oma murrusid.

„Misjagune ta siis on? Suur, wäike, mustawõi walgetwerd.“

„Kestmise suurusega, sihwalas ja kaunis tõmmu,“ pomises Ben poolkaudu oma ette. Iseenesega mitte rahul, tõusis ta üles.

„Kurat wõidu sinu küsimusi. Pnem mine ja maga whiskey oma kontidest wälja; see on kasulikum kui farmeri tütrele järele jooksmine.“

Dan tahtis whasels saada, aga Beni hõlakatsha peale pilku heltes loobus ta sellest ja naeratas.

„Noh, tead,“ ütles ta, „nii jooanud ma ei ole, et ei tea, kui hea ilus farmeri tütar on, litiati weel, kui wanal palju raha on. . . ja üldse, ma sõ dan homme sinna, ja ütskõik misjagune see tütar on, farmer olla on parem kui karjane olla ja raha on parem kui tühi lott. Kasutan juhusit. . .“

Ta naeratas unesti, pomises „näen teid weel,“ ja kadus majja.

„Misjagune sõbrad,“ pomises Mike.

Ben ei lausunud sõnagi, pani hobusele ja-bula selga ja sõitis lagendikule.

Möödunud nädalal oli suur osa karjast ära müüdud ja ära wõidud, sellepärast oli karjastel kergem põlt.

Kui Mike, Jeff ja Ben järgmisel hommikul ärkasid, oli Dani woodi tühi.

„Kas see korrapõlg tõesti . . . ?“ küsis Mike. „Aule, Ben, kas see pole kriislik, kui meie neid hoiatatakse.“

Ben kehitas olgu :

„Mis tulema peab, tuleb ometi. Wõi tahate wabest sinna sõita?“

„Ei mõtlegi selle peale,“ vastas Mike ja läks ruttu tööle. Naist, eriti noort, kartis ta enam kui mõnda witeaastast metsikut härja.

Bärast lõunat tuli Dan tagasi. Nähtawasti ootas ta, et temalt midagi küsitaks. Ta kui ta asjata ootas, siis jutustas ta ise.

„Sel wanal Craighil peab olema ütlemata palju raha. Doe Forestis on kõik esimese klassi headusega.“

Nüüd ei jaksanud Mike oma uudishimu enam taltsutada.

„Well, ja tütar?“ küsis ta.

„D,“ vastas Dan kergesti, „tore neiu; kindel, sest jaa on. Homme lähen jälle sinna.“

Ben silmitses teda õige iseäralikult.

Järgmistel päewadel sai Dan ikka jutukamaks. Ta jutustas pikalt ja laialt, mis kawatsevad tal kui tulewajel farmeril olla ja mis ta kõik teha tahtwat. Farm wõidawat ära tahtel wälja ehitada, seda ta ostawat. Tema Dan, ostwat suure karja, ja kui Mike, Jeff ja Ben tahtwat tema karjasteks hakata — tore, tema tahtwat neile pisut enam maksta, kui nende praegune peremees Morris.

Uga kõigest hoolimata näis Dant weel midagi rõhuvat, kuid mis asi see oli, seda Mike ja Jeff teada ei saanud. Beni ei näidanud see asi üldse huwitawat.

Wõis umbes nädal aega möödunud olla Dani esimestel külaskäigust Craighi talus, kui ta ühel õhtul õige heas tujus koju tuli.

„Noh“ ütles Mike, kelles wiha tees, „sa läigid ju kui lahtilõigatud sink! On kõik juba läps?“

„Homme,“ vastas Dan, „on kihlused.“

„Neiu tuleb siis julle?“

„Neiu? Enejestmõista, ja miks siis mitte, mis? Beasta on wanamees, ja tema tahab seda.“

Järgmisel päewal, kui kolm sõpra parajasti olid lõunat söönud, pöruas Mike äkki rusikaga lauale;

„Ja mina ütlen, see on alatu, kui seda pealt waatame. Jeff ja mina, meie ei tunne miks Craighi üldse mitte ja Ben tunneb teda walt, aga üks kõik, olgu ta milline tahes, nüisuguse nabikaela jaoks nagu Dan on mul temast kahju.“

„Oleksid ju wõinud sinna sõita ja teda hoiatada,“ arwas Ben rahulikult.

Mike jügas kõrwatagust, kuid siis ajas ta enda sirget.

„Teen seda ka, weel täna teen seda, see tähendab, kui Jeff kaasa tuleb.“

Jeff noogutas peab ja Mike sai nüüd julgemaks.

„Ben,“ ütles ta, „sina oled siin meie juht ja ka muudu hea mees, see on õieti sinu asi ja — Sumalulene, kes sealt siis nii waluga kihutab? Wean kihla etu peale, kui see ei ole, sõbrad, Dan!“

„Ei näe aga peigmehe moodi wälja,“ tähendas Jeff ja tõustis üles, „ennem habemega ahwi moodi.“

Kohe selle järele awanes üks ja palja peoga ning werise näoga tormas Dan tuppa.

„Sumala pärast, sõbrad, laenake mulle üks teist oma hobune, meikolase juurest wõite ta tagasi tuua!“

Ben läks kapi juure, wäljas suure klaasi whistyl täis ja ütles osawõttlikult:

„Säh, joo enne. Mis seal siis on?“

Dan tühendas klaasi ja wistas selle siis Beni jalgade ette.

„Mis sa ütlesid, sina nabikael? Mis sugune näeb ta wälja, sirge ja tõmmu? Tõmmu — haa!“

Wärsnult wajas ta toolile.

„Uga mees, kellest sa siis räägid?“ küsis Mike imestades.

„Noh, kellest muust, kui oma prundist, farmeri türest, kes — oh Sumal!“

„Jah, kas ja seda siis alles täna näha said?“

„Muudugi, ta oli nädal aega hütte, helbi.“

„Ma uskusin, et sul tüdrukuga kaup koos oli?“

„Mis tüdrukuga? Ben,“ ta heitis pilgu Benile, kes parajasti klaasi pörandalt üles wõttis, „Ben ütles, ta olla kelmise suurusega ja kihwatas —“

„— ja tõmmu,“ jatkas Ben.

„Jah ja tõmmu, sina näru, sellest jatkas mulle ja ma walestsin wanamehele ette, ma olla teda tõrd kaugele näinud ja teda siis hirmsasti armastama hakanud. Paar päewa et annud ta wastust ja eile ütles ta mulle, ma pidawat ta saama, üks kõik, kas tütar tahab wõi ei, mina wõiwat enda aga peigmeheks arwata. Kas ma seda tahtsin? Muudugi olin kohe nõus. Täna pidin ma teda nägema, sest nüüd olla ta jälle terve.“

„Ja siis?“

Mike oli põnewuses.

„Täna,“ jatkas Dan, „peab see wana nabi mulle esiti pika tõne. Tema tütar olla hea laps, kes head meest wäärیدا jne. Siis läks ta wälja tütre järele. Kohe selle järele tuleb ta tagasi ja toob enesega kaasa ühe raswase neegri-naise, kes arwata 30—40 aastat wana.“

Mite ja Jeff wahiwad Danile otša, Ben walab klaasi uuesti täis, mille Dan uuesti tühjendab.

„Wanamees tegi süütu näo, ütles, ta olla pärit Falls Countyst, kus palju neegrid elawat, ja tüdrukut ema olla neeger ja ta mete saagu õnnelikult. Kuna wanamees ukse ees seisis, kargasin läbi aknarundu wälja, haawasin ennast ja taotasin tübara, kargasin hobuse turjale ja panin plehku. Seabus on wali, lubamine on lubamine. Antu, sõbrad, andte mulle puhunud hobune!“

Kõik kolm kargasid kähku püsti sõbra soowi täitma! Ja koge selle järele kihutas Dan tuhat nelja lõuna poole.

Mitepa kui mehed imestusest toibusid, harkasid nad wäljusti naerma. Ja kui nad juba küllalt olid naernud, ütles Ben:

„Mit, sõbrad, nüüd tulge ja sõdame minu pruudi kodu.“

„Mis, neegri juure?“ küsis Ben Mite kohudes.

„Ei, waid õige mis Ethel Craight juure,“ vastas Ben.

Kirjutusmasin.

Austria kirjanik Raoul Auernheimer.

Endine saadik wabaherra von Bachriegel oli wanakorra mees, aga mitte niisugune, kes õpetust ei wõta. Pärast riigipööret ootas ta, nagu suurem osa tema seisusest mehi, et kord jälle muutub, keiser jälle ametisse astub ja rahwa röömuhäiskamise saatel oma Hofburgi läheb. Kui see ei sündinud, läks wabaherra päew pärast keiser Karli Schweitsisse minekut kursusele, õppis stenograafiat, masinakirjutust ja kahekordset raamatupidamist, millised ruttu omandatud omadused ühes ta hea nimega, laitmatu ülespidamisega ja võõraste keelte oskamisega talle kaunis ruttu muretsesid koha herra Grossi — firma Gross ja K-o. petroleumi äris.

„Kuni keiserriigi tulekuni!“ ütles ta rahustades oma prouale Ferdinandale, kui ta temale koha saamise teada andis.

Paruniproua, kes sündinud krahwinna Hohenbruck oli ja oma naiste-soost esiwanemate hulgas kolme koja-daami wõis nimetada, oli wihane. Ta muutus weel tagurliisemaks, sestsaadik kui ta mees juutide kapitaaliga lähemasse ühendusse astus, ja weel kiriklisemaks, kutsus enese juure ühe preestri kaarte mängima ja käis ühe korra asemel nädalas kolm korda kirikus, ja oleks ennem keele suust hammustanud, kui oma ringkondadele teatanud, et parun nüüd petrooleumi äris teenistuses oli.

Aga ta wõttis heameelega wastu raha, mis parun temale oma sissetulekust esimesel kuupäewal andis ja mis talle

wõimalikuks tegi oma saali kütta, kui ta talwekuudel iga kahe nädala takka kord peo andis, kus kõik parunid, krahwid ja ekstsellentsid ning kindralid kokku said ja wanadest headest aegadest juttu westsid, ikka weel kindlasti samasuguse hiilgawa tulewiku peale lootes.

Külastiste hulgas, keda mitte ainult paruniproua pikk hapukas nägu, waid ka ta 19 aastase tütre Mädi magus, ümmargune nägu majasse meelitas, wiibis wabariigi teisest aastast saadik ka Siberi wangistusest tagasitulnud krahw Rupprecht Werdenberg ratsawäelane, kammerherra, ühe Austria saadiku onupoeg. Tema meeldis paruniprouale oma ilusa raasilise pea poolest, mis wanade ristisõitjate pead meele tuletas, ja samuti meeldis ta ka parunipreilile. Mis elukutse tal oli, seda keegi ei küsinud. Kuid noorel krahwil ei olnudki seda.

Ta esines esiotsa wanades riietes ja awaldas ka muidu õige kehwa muljet. Sügisel sai ta kui endine ülemleitnant puhkepauki asemel pisut raha, mis talle jälle näitas wõimaldawat pisut kergema elu.

Aga juba jõuluajal hakkas parunipreilile silma paistma, et krahwi käsi wärises, kui ta temale pakutud leiba teelaul wastu wõttis. See laskis oletada, et mees wiletsasti oli lõunat söönud.

Samal ajal rääkis krahw õige põlglikult ühest seltsimehest, kes nüüd majast maija pliiatsid müüa pakkus, ja

ühelst tuttawast majorist, kes notiitsraamatutega hangeldas.

Warsti selle järele kadus ta mõneks ajaks ühe oma wanema sugulase mõisa, kellega ta aga hästi läbi ei saanud. Suwi otsa wiibis ta seal ja töötas kui talumees. Sügisel ilmus ta jälle, ei tulnud aga mõni aeg enam paruni maija, waid tegi alles enne jõulu sinna esimese külaskäigu. Sel puhul kandis ta uuema moe järel ülikonda. Kuid palju rõõmsamat tuju ta ei ilmutanud.

„Millest ta elab?“ küsis parun abi-kaasalt.

Paruniproua tõstis, silmi pigistades, õlgu ja kulme, nagu oleks ta ütelda tahtnud: Seda meie suures ilmas ei küsita.

Ja tõepoolest ei räägitud tema pidudel niisugusest asjadest iialgi. Isegi „tema ekstsellentsi“ — nagu parun ennast ikka weel laskis nimetada — petrooleumiäri oli perekondlik saladus. Isegi krahw Werdenberg, kes tihti majas käis, ei teadnud midagi.

Parunipreilil oli ammu selge, et noor krahw temasse oli armunud. Ta märkas seda krahwi tume-hauduwast, otse waenulikust wiisist, kuidas ta saalis tema wastas istus wõi temaga onestepi juures jalutas. Aga kõigest uudishimust hoolimata oli neil wõimata temalt lähemaid teateid saada. See sundis neit astuma samme asja selgitamiseks. Ta palus teda enese ja oma sõbranna Mansi seltsis järgmisel päewal muuseumi vaatama. Aga krahw raputas tummalt pead ja ütles:

„Wõimata! Enne lõunat magan mal“

See wastus andis parunipreilile mõtelda.

* * *

Parunipreili oli kelm ja sellepärast ei pidanud ta krahwi naljakaltkõlawat magamistunnistust omale, waid teatas seda ka perekonnale. Kõik naersid, ainult saadik tegi pärast lühikest silmasäramist nii tõsise näo, nagu oleks ta tütre sõnadest armunud kõla kuulnud.

„Millest ta elab?“ küsis ta pisut hiljem oma abikaasalt teist korda. Ja ütles siis, et ta meest, kel midagi ametit ei ole, waid kes enne lõunat magab, oma tütrele sobiwaks meheks ei pea.

Paruniproua hakkas krahwi sellepärast, et ta krahw oli, kaitsma.

„Tema on kammerherra,“ ütles ta; „kui tema majesteet tagasi tuleb, siis annab ta oma ustawatele tubli tasu.“

Parun, kuigi monarhist, kortsutas kulme.

„Selle peale ei wõi abielluda,“ ütles ta. „On krahwil tõsised mõtted, siis muretsegu enesele kõige esiti koht...“

Ja natukese aja pärast jatkas ta:

„Herra Gross otsib enesele praegu agenti Poolamaa ja Galiitsia jaoks.“

„Agenti?“ ütles proua Fernanda kohkudas.

Saadik kehtas õlgu.

„Ta wõib ennast nimetada ka esitajaks,“ ütles ta. „Herra Gross ei ole niisugustes asjades wäiklane. Kui krahw soowib, siis wõin temaga parajal ajal rääkida.“

Aga krahw Rupprecht ei teinud seda, ja see tuli arwatawasti sellest, et paruniproua temale wabast kohast sõnagi ei lausunud.

Selle asemel julgustas ta külalist tihedamini tulema, kosilast, kellest ta näis arwawat, et ta õhust elab. Ja sedasama eeldas silmanähtawalt ka krahw „tema ekstsellentsis.“

* * *

Nii olid asjad, kui ühel päewal enne lõunat kell pool 10 firma Gross ja Ko esimese raamatupidaja juure üks mees ilmus, kes ennast Werdenburgiks nimetas ja talle tumedal näol üht kirjutusmasinat müüa pakkus.

Raamatupidaja, endine kindralstaabi major, aimas temas kohe endist ohwiseri. Pealegi oli üks kirjutusmasin parajasti parandusel ja polnud sugugi wõimatu, et uut waja oli, kuna ju äri iga päewaga suurdus. Sellepärast ei saanud ta agenti selle suureks imestuseks mitte kohe minema, waid laskis tal istet wõtta, kuni ta büroo ülemaga läbi rääkis.

Krahw Werdenburg jäi sellest hoolimata seisma, aga tegi, pisut julgemaks saades, kirjutusmasina kasti lahti ja seadis proowikirjapaberi walmis. Kuna ta nõnda seisis nagu ratsanik oma hobuse kõrwal, tuli raamatupidaja wabaherra von Bachriegeli seltsis agasit.

„Oo ekstsellents!“ hüüdis Werdenburg ja ta näole tõusis sügaw häbipuna, sest tema arwas, et ka parun siia külla on tulnud.

Wabaherra näis sedasama mõtlewat, ja ilma et teatatud kirjutusmasina-agentid oleks hoolinud, kellest ta arwas, et see võib oodata, saatis ta külalise wiisakalt oma tuppa.

„Teie siin, herra krahw!“ ütles ta selle juures. „See on Teist ilus, et mind kord mu koopasse tulete vaatama!“

Ja ta palus, ust kinni pannes, oma tütre austajat istet wõtta.

Kirjutusmasin oli wälja jäänud, ei olnud põhjust temast rääkida. Sellepärast hakkas noor krahw daamide terwise järele küsima, kuigi ta neist alles hommikul kell 4 oli lahkunud.

„Mädi magab alles!“ ütles saadik. „Samuti minu abikaasa. Mina üksi ei wõinud enesele seda luksust lubada.“

Ja lõbusasti jätkas ta:

„Aga ma imestasin, et Te ei e nii wara wäljas olete!“

„Mina tõusen iga päew kell seitse üles!“ ütles krahw tumedasti.

„Aga ei! Mis Te räägite!“ hüüdis saadik, ja lootes, et wastolu selgub, jätkas: „Wististi käite hommikul wara ratsumas.“

Krahw tahtis parajasti wastata, kui üks ilma koputamata awanes ja herra Gross ilmus.

„Kus see noormees on, kes kirjutusmasinat pakkus? küsis herra Gross, ilma et oleks sigari suust wõtnud. „Kas see siin?“ tähendas ta Werdenburgile.

Ei, ma usun, ta on alles eestois,“ ütles endine Austria diplomaat, kes ikka weel midagi ei aimanud.

Ühtlasi esitas ta kui kaswatatud mees oma külalist.

„Krahw Werdenburg,“ ütles ta.

„Rõõmustan wäga!“ ütles herra Gross ja ulatas endisele dragunile kaks sõrme, sest et krahw talle meeldis. Teistele ulatas ta harilikult ainult ühe sõrme.

Samal silmapilgul tuli raamatupidaja kastisse pandud masinaga uksest sisse.

„See ongi see herra, kes kirjutusmasinat pakkus,“ teatas ta ülemale, uskudes, et see alles praegu oli tuppa tulnud.

„Nii siis ikkagi Teie!“ hüüdis herra Gross wõidurõõmsalt ja waatas kohmetanud ekstsellentsile. Siis pööras ta punetawa Werdenburgi poole, waatas talle kindlasti silma ja ütles:

„Millist firmat Te esitate, noormees?“

„Firmat S. Klein ja Pojad,“ wastas see tumeda julgusega ja awas kirjutusmasina, kõik kõige paremini walmis seades.

Herra Gross noogutas, ei lasknud tal aga kõnelema hakata.

„Minu wana sõber Klein!“ hüüdis ta, nagu oleks see temale olnud tähtsam. „Kuidas ta käsi käib? Tulge minuga ja jutustage mulle temast midagi!“

Ja siis jätkas ta:

„Masinast räägime pärast!“

Siis wõttis ta krahwi kuuesilust lahkesti kinni ja tõmbas ta oma erakabinetti.

Endine saadik wahetas endise kindralstaabimajoriga suhtelise pilgu. Siis kogus ta ennast ja hakkas, ükski jätuna, järelmõttlikult lauale jäetud kirjutusmasinat silmitsema.

Weerand tundi hiljem tuli, pärast külalisest lahkumist, herra Gross tagasi.

„Teil muidugi pole aimugi, et kirjutusmasina asi ainult näitemäng oli,“ ütles ta käsi hõõrudes.

Saadik ajas enda kokkudes sirgeks:

„Näitemäng?“

Herra Gross, petroleumi allikateisand, rahustas teda.

„Süütu näitemäng!“ ütles ta.

Ja ta hakkas teisele, saadiku lauale istudes, asja seletama. Herra Gross oli Kleiniga hiljuti koos olnud ja talle ütelnud, et talle waja on üht noort meest, kes Poola keelt räägib Galiitsia jaoks. Selle peale oli herra Klein ta tähelpanu pöörnud Werdenburgile.

„Minu äri jaoks on ta pisut liig peen,“ oli herra Klein ütelnud. „Aga petroleumi äri jaoks —“

Ja nad oli maha teinud, et herra Klein krahwi saadab kirjutusmasinaga tema juure, kus ta teda wõiks tundma õppida.

Katse oli kahtlemata Werdenburgi kasuks lõppenud, sest kaks nädalat hiljem teatas saadik oma Ferdinandale, et herra ülemlaitnant herra Grossilt ilusa palgaga koha saanud. „Oleks

hea," lissas ta juure, „kui teda jälle tihedamini meile kutsuksid.“

Tütrele aga, kes sestsaadik kui krahv ära jäi, pisut kahvatuks muutus, ütles ta parajal puhul:

„Sa tegid krahv Rupprechtile ülekohut. Tema ei maga mitte enne lõunat, vastuoksa . . .“

Ta ei ütelnud, mis see vastuoksa oli, ja preili ei julenud seda ka küsida. Aga ta teadis, et see midagi ebaharilikku oli, sest et papa nii tõsise näo tegi, ja tal oli tunne, nagu peaks ta selle eest Rupprechti alles veel õieti armastama.

Poola Maria.

Leedu-Saksa kirjanik Richard Skowronnek.

Häaletult libises saan kitsast teed mööda, mis nõõroigesti wiis läbi lumitanud männametsa ja näis olevat penikoormaid pikk, kauguses ikka enam ja enam koonduw. Ohk oli pehme ja waikne, nagu enne sula tulekut. Traawiwate hobuste karwades rippus walge härmatis ja walged aurujoad woolasid nende norskawast suust. Liikumata wahtisid hallpunased männad kahel pool teed taewa poole, rohelised oksad lumega kaetud ja tüwede all pehmes lainelikkuses walge waip, kust käharaad kuuseladwad wälja wahtisid nagu rohekas waht walgelt laineteharjalt.

Mitte ainustki eluolewust ümberringi, ainult siin-seal rebase ühereased wõi jänese nurgelised jäljed üle tee.

Ludjich Mrowka, meie sulane, kes juba meie wanaisa juures teeninud, istus saani eesotsas paksul heinakotil: oma õlgedega wooderdatud puukingad ühes jalgadega oli ta tiisli põikpuule toetanud, ise imedes lühikesest piibunosust „omakaswatatut“ ja hobustega tasakesi juttu ajades:

„Jookse, Marushka, mu wana raswaseakene, peame enne õhtut aegsasti jälle kodus olema. Näe, kui ilusasti Triina oma jalgu liigutab, nagu noor neiu, kes „kasatskit“ tantsib, teades, et armsam ta jalgu silmitseb. Hei, Marushka, hei — jookse ruttu!“

Paremat kätt teed hakkas mets minema hõredamaks; mingisugune pooleldituisatud tee pööras kusagile külla. Nagu nurmkanad, kes talwel lumisele wäljale koonduwad üksteist soendama, seisid seal madalad majad oma hallide puuseintega; ainult korstendest küü-

nalsirgelt ülestõusew sinisuits teatas, et neis elasid inimesed.

Ristteel seisis üks wana eidekene; selg metsastkogutud raokoo all küürus, oli ta teelt kõrwale astunud, et saan mööda pääseks. Ta oli omad räbalased kuued üles käärinud ja ta jalad olid külma ja lume wastu paksult räbalatega kaetud. Kui me mööda sõitsime, awas ta oma hammasteta suu teretuseks ja wahtis meile oma tuhmide silmadega otsa.

Ludjich Mrowka andis hobustele piitsa, sülitas kolm korda ja, kui tüki maad olime edasi sõitnud, hakkas taha waadates kiruma wanakest, kes meile ikka weel, käesolewale männaoksale toetades, järele wahtis.

„Oh sina elawa kuradi wanaema! Et sind püha wälk tabaks! Mis ma ütlesin, noor herra, kui kodust wälja sõitsime? Teadsin juba ette, et see nõid oma kurja pilguga meile teel ettejuhtub!“

„Kas sa siis seda wana naist kardad, Ludjich?“ küsisin mina.

Ludjich tegi pahase näo.

„Kardan, noor herra? Ei, aga see wana nõid oskab enam kui leiba süüa. Küsige, kelt tahate, iga inimene ütleb Teile, et ta maailma juba on toonud palju õnnetust. Tean, mis tean.“

Ja natukese aja pärast, kui ma waikeisin ja tema käest enam midagi ei küsinud, pööras ta jälle minu poole ja algas, kohmetult oma karwamütsi kohendades:

„Ei tea, noor herra heategija, kas Te mulle küll pahaks paneksite, kui Teile jutustaksin —“

Ma noogutasin pead, ja wulinal, ainult hobustele määratud sõnadest segatuna, woolas ta jutustuse lohisew jõgi.

„Waadake, noor herra,“ algas Ludwig Mrowka, niipea kui ta kobawasõrme abil oli selgusele jõudnud, et tubakat piibus weel jatkus, „waadake, seal, kus nüüd paar kuuri seisab, seisis kord suur talu. Mitu aastat seda tagasi on, ei mäleta enam, aga mina olin tookord praegusest vähemalt nelikümmend aastat noorem. See talu oli selle wana nõia isa oma ja mina teenisin wana Samuel Kudritski juures teisena sulasena. Näen teda weel praegu oma ees, seda wana peremeest. Kaswult suur nagu Teie isa, noor herra, aga wali ja kuri. Hoidsin temast ikka kaugele, niipea kui ta walget habet eemalt nägin.

Maria oli tookord noor neiu, pikk ja sirge kui kask, ja walge nägu oli tal nagu linnapreilil. Ta oli ainus laps, ja et ta ema juba ammu surnud oli, siis juhtis ta paari tüdruku seltsis üksipäinis majapidamist. Aga mina oleksin parem soowinud, et wana perenaine weel oleks elanud, sest nii piimwalge ja hea, kui ta paistis olewat, kurat oli ta juba tookord. Nagu koerad jooksid temale külapoisid järele ja nii mõnigi neist seisis ööseti ta akna ees, kuni Maria temale kausitäie wett pähe waldas ja ta nii kirudes eemale kihutas. Tantsupidudele ta üldse ei läinud. Inimesed wangutasid pead ja ei teadnud, mis temaga teha. Mina aga teadsin seda, mina üksinda, aga ennem oleksin ma oma keele katki purenud, kui seda teistele ütelnud. . . .

Waadake, noor herra, talus tennis nimelt üks poolakas, alles weel noor mees, minust mitte palju wanem. Ta oli tulnud teiselt poolt piiri; kas ta seal mõne inimese ära tapnud wõi sõjawäest põgenenud — ei tea. Ta oli sihwakas mees, kel mustad silmad nagu söed, ja hõre, must mokahabe, millest wõimalik oli iga karwakest ära lugeda. Ilus ta ei olnud, noor herra, aga kui ta õhtul wiiulit mängis wõi laulis, siis pidi inimene temale hea olema tahes wõi tahtmata.

See mõjus wististi ka Maria peale, wõi oli sellejuures midagi muud, sest õige asi temaga ei olnud — kuidas oleks see neiu muidu wõinud kinkida oma südame sellele jooksikule, kellest keegi ei teadnud, kes ta wanemad olid wõi

kust ta tuli? Inimeste ees ei olnud Maria tema wastu sugugi teistsugune kui teiste wastu. Ta wõttis tema taga rükist kokku, wedas tema seltsis heinu koju ja sõi tema seltsis kõigi meiega ühes lauas, ja ma peaksin waletama, noor herra, kui ütleksin, et oleksin näinud, kuidas poolakas teiste ees neiu peale oleks waadanud.

Ühel õhtul aga — wana peremees oli juba magama läinud, mina seisin piibuga väljas õuemüüri najal ja mõtlesin, kas ei peaks minema alla külla — kuulsin oma taga kahe hääle sossinat. Pea, mõtlesin ma, see on Anna, kes loomi talitamas oli, oma kallimaga. No seda waja heidutada!

Ma tõusin kikiwarbile ja waatasin üle müüri, aga sellejuures olin wististi krabinat sünnitanud, sest teisel pool müüri seisjad olid üksteisest eemale põrganud; üks naisterahwas jooksis maja poole — tarwitsesin sinna poole ainust pilku heita ja teadsin siis, et see Maria oli — ja mina waatasin poolaka tulisilmadesse.

„Neetud koeraweri, mis sa siit ot-sid?“ susistas ta.

Mina aga laskusin jälle alla ja läksin teisele poole teed warju, kus ta mind ei näinud. Tõsi, ta ilmus warsti õuewärawast, läks müüri äärt mööda edasi ja wahtis ringi. Mitte kedagi leides, läks ta jälle tagasi.

Möödus paar päewa, ja ma märkasin küll, et ta mind kahtlewalt silmitses, aga mina ei annud ennast ära.

Poolakas, Jaan Larnitski oli ta nimi, magas minuga hobustetalli taga ühes ruumis. Siiamani polnud ma sellest hoolinud, et ta ööseti oma asemelt tõusis. Sest ta jutustas igapähele, kes seda kuulda tahtis, et tema naabriküllä ühe popsitütre juure käiwat, aga sest õhtust saadik hakkasin ma teda luurama. Ja ei kestnud kaua, siis teadsin kõik.

Ühel ööl tõusis ta, kummardas minu kohale kuulama, kas ma magan, riie-tus ja puges tasakesi välja. Mina järele. Aga väljas oli nii pime, et ka kätt silmade ees näha polnud, ja ma uskusin, tema oleks mu ära kägistanud, kui oleks märganud, et ma teda luurasin.

Nii siis ootasin natukese aega ja hiilisin siis palja jalu aeda, kus pool Maria kambriaken seisis. Seal toetasin wana pirnipuu najale ja ootasin. Wististi oli juba tund wõi ka kaks möödu-

nud, kui ma akna klirinat kuulsin; üks walge nägu kummardas wälja ja waatas igale poole ümber — mul põksus süda kangesti ja ma toetusin weel kindlamini pirnipuu najale — siis ronis poolakas aknast wälja nagu kass ja jooksis nurga taha. Mina jäin weel natukeseks ajaks seisma ja ronisin siis kütüni õlgedesse. Aga ma ei saanud silma kinni, waid lõdisesin kogu kehast.

Kui taewäär hakkas punetama, läksin oma kambrisse tagasi. Poolakas pikutas seliti woodis, käed pea all. Ta walwas, ja kui ma sisse astusin, pööras ta oma põlewad silmad minule.

„Kus siis sina hulkusid, Ludjich?“

Mina olin, noor herra, juba wälja mõtelnud, mis ütelda tahtsin, sest nii loll ma ei olnud, et poolakas mind oleks wõinud kotti ajada. Sügasin kõrwatagust ja ütlesin pahaselt:

„Käisin all külas, aga ust mulle lahti ei tehtud!“

Nüüd hakkas poolakas naerma, pööras küljele ja pomises läbi hammaste midagi, millest ma aru ei saanud . . .

Oli möödunud mõni päew, me olime rukkid õnnelikult koju wedanud ja pühitsesime lõikuspidu.

Enne lõunat oli wana gospodarz Soika, kelle teine poeg juba ammu omad silmad meie talutüttele heitnud, meil käinud ja wana peremehega pikka juttu westnud. Siis olid nad kutsunud Maria, ja kui neiu toast jälle wälja tuli, oli ta surnukahwatu, aga ta kandis pead püsti ja oli nagu muidu. Öhtul tulid siis mõned talupojad, nende hulgas ka Fritz Soika, mõne neiu seltsis. Jaan Larnitski mängis ja me tantsisime suures toas, mille laes lõikuspärg rippus. Mina aga murdsin pead, kuidas Maria küll poolakaga kokku oli saanud leppida, et ennast wõis teisega kihlata . . .

Ta istus isa kõrwalt tammelaua taga. Pea kätele toetatud, silmitses ta poolakat, kuidas see wiulit mängis, nii lustlikult ja kurwalt ühtlasi, et oleks wõinud ühe hingetõmbusega naerda ja nutta.

Siis sammus Fritz Soika laua juure. Wana peremees naeris talle wastu ja ulatas talle klaasiga wiina.

Noor Soika jõi ja wõttis siis Maria käest kinni, et teda laua tagast tantsule tõmmata. Maria kiskus enda esiti lahti, siis aga tuli ta laua tagast wälja ja astus Soika seltsis tantsule. Aga niipea

kui nad olid teinud esimesed sammud, lõpetas poolakas mängu.

Peremees tõusis laua tagast, läks näost wihas punaseks ja kisendas poolakale:

„Neetud koeraweri, miks sa ei mängi, kui sinu peremehe tütar oma peigmehega tahab tantsida?“

Jaan Larnitski wõttis oma wiulil kahest otsast kinni, murdis ta põlwe peal katki ja wiskas tükid noorpaarile jalgade ette.

„Kui peigmees tahab tantsida, siis mängigu ta enesele ise!“

Peremees hakkas laua tagast wälja tungima, aga poolakas oli püsti karanud ja kisendas talle wastu:

„Peremees, kui sa oma tütre pulmi pead, wõid mind kohe waderiks paluda: laps, keda ta südame all kannab, kuulub mulle!“

Wana peremees waarus, nagu oleks keegi female kirwesilmaga pähe lõõnud. Siis mõirgas ta nagu metsaline ja tormas edasi. Tütar jooksis talle ette; peremees kahmas ta juustest kinni ja paiskas ta nurka, siis jäi ta hetkeks seisma, wehkis kätega ja kukkus põrandale, nagu põder, keda surmaw kuul tabanud.

Me tõstisime ta üles ja kandsime ta woodisse. Ta lamas liikumata nagu puutükk; ainult tasane rögin kuulutas, et ta weel elas.

Maria wankus woodi ette ja istus woodi päitsi juure jalgpingile. Ilma et ennast oleks liigutanud, wahtis ta isa sinikas-punasesse näkku. Ta nuttis taksakesi ja aegajalt pühkis ta enesel palja käega otsaesiselt werd, mis juuste alt maha nõrgus . . .

Suur tuba oli täitunud uudishimulistega, kes naabrusest kokku jooksnud. Keegi wana naispäewiline tungis teiste wahelt läbi ja pani märja rätiku peremehe otsaesisele. Siis ütles ta Mariale, sidugu oma haaw kinni ja mingu oma tupp.

Neiu tõusis ja läks eidele järele nagu laps, kel oma tahet pole. Inimesed taganesid ta eest, kui ta toast läbi läks. Neiu ei paistnud seda tähele panewat, ta pilk otsis teiste seast ainult üht. Kui ta minust möödus, astusin ta juure ja sosistasin talle:

„Teda, keda otsid, pole enam siin. Ta on oma paremad asjad kimpu köit-

nud ja üks poiss on näinud, kuidas ta pruuni mära selja ilma sadulata minema kihutas . . .

Kas Maria minu sõnadest aru sai, ei tea; ta tõrjus käega, nagu oleks mõni kärbes ta kõrwa juures sumisenud, ja läks oma tupp.

Mõne tunni pärast läksid uudishimulised laiali, ja kui mind ei oleks olnud, oleks peremees mahajäetud olnud nagu kärnane koer. Ma istusin ta woodi ette ja jahutasin ta otsaesist märja rätikuga. Hommiku eel awas ta silmad ja tahtis ennast liigutada, aga ei jaksanud kätt ega jalga tõsta . . .

Ja nii jäigi tema asi. Ta oli kõnlemiswõime kaotanud, ja rasket, tugevat meest tuli rawitseda nagu wäikest last . . .

Aegamööda jäadi naabruses rahulikumaks. Kuid kihlusest ei tulnud enam midagi wälja. Fritz Soika oleks Maria küll weel wõtnud sellest hoolimata, mis juhtunud, agata omaksed ei lubanud seda.

Maria ei teinud inimeste jutust wäljagi; ta kandis oma pead sama kõrgel kui enne; ainult kui talle kõrwa puutus nimi, mis inimesed talle annud, tõmbas ta käed rusikasse, nagu oleks ta tahtnud ära kägistada kõiki, kes selle nime wälja mõtelnud. Talituses oli ta weel wirgem kui enne, aga oma haigest isast küsis ta wähe; waewalt waatas ta üle läwe tupp, kus isa woodis lammas . . .

Jaan Larnitski aga jäi kadunuks. Kuhu ta läinud, ei teadnud keegi; arwatawasti oli ta Poolamaale tagasi läinud, kus kord jälle wenelastega oli sõdima hakatud.

Tuli tali, ja paha tali; kord oli külm, kord sula; orased mädanesid põllul ja külas möllasid taudid.

Ühel õhtul, ilm oli jälle muutunud ja wäljas sadas märga lund wastu aknaid. Meie istusime toas koldetule ees, igaüks oma tööd tehes. Maria ja tüdrukud ketrasid, karjapoiss kooris kartulid ja — mäletan seda weel, nagu oleks see juhtunud täna — mina silitasin rehawart. Korraga awaneb uks ja üks mees tormab tupp, räbalased riided seljas, ise pealaest jalatallani märg ja pea werise rätikuga seotud.

Mina tundsin ta kõige enne ära, sest ma ei taha saada õndsaks, kui see tõsi pole, noor herra, kõigewägewama Ju-

mala juures, olin sel silmapilgul mõtelnud tema peale. Tulija oli poolakas!

Ta oli nähtawasti ruttu jooksnud, sest ta lõõtsutas ja jaksas weel waewalt jalul seista.

Maria oli ülestõusnud ja kahmas oma pea poole; poolakas langes ta ette põlwili, wõttis ta põlwede ümbert kinni ja kogeles:

„Maria, Jeesuse ja püha ema pärast, peida mu ära — strashnikud on mul kannul! Ja ära ole wihane, et ma tookord meie saladuse ära andsin . . .“

Samal silmapilgul, mil ta seda ütles, awanes ka juba uks ja pool tosinat politseinikke tormas tupp. Seekord oli asi teisiti kui praegu; need mehed olid häbematud ja tulid tihti päewa ajal meie külla. Lühidalt, nad tormasid tupp, ja enne weel kui mõni neist sai suu awada, astus Maria ühe sammu tagasi, näitas näpuga poolaka peale ja ütles kähisewalt:

„Seal ta on, keda te otsite!“ —

Noor herra, ja kui ma saaksin sada aastat wanaks, iial ei unusta ma seda kurba pilku, mis see waene poiss Mariale heitis. Ta ei lausunud sõnagi, waid pakkus oma käed rahulikult strashnikutele. Need seoti kinni ja ta wiidi minema kui loom.

Waewalt wiis minutit oli see kestnud ja mulle näis see olewat nagu sünge unelm . . .

Kui wenelased wangiga uksest wälja olid läinud, hakkas Maria waljusti naerma. Samal ööl kinkis ta elu ühele lapsele, kelle aga armas Jumal warsti enese juure kutsus; ei tea ka, kas Maria teda wahest ära ei tapnud . . .

Mina ei jõudnud seda enam wälja kannatada, järgmisel päewal panin ma oma asjad kokku, jätsin palga sinna paika ja läksin Teie wanaisa juure, kellele parajasti sulast waja oli.“

„Ja siis?“ küsisin mina.

„Siis, noor herra?“ wastas Ludjich Mrowka. „Muud pole mul õieti enam jutustada. Maria asi läks sest päewast saadik mäest alla; talu põles maha ja krunt läks oksjoni alla. Tema hakkas jooma ja jõi, kuni tal weel raha oli. Muidu, noh, noor herra, nägite täna teda ise!“

Ja Ludjich Mrowka pööras jälle hobuste poole ning hakkas nendega juttu westma . . .

Maawas.

Schweitsi kirjanik Heinz Karl Heiland. Sumatra saarelt.

"Tuan, tuwan, tida wolle pigi kampong ?!" (Herra, herra, kas sa ei taha sõita külla.)

"Pagan wõtku teid, kas siis õige risti-inimene siin ahwimaal mitte magadagi ei saa! Mis on ?"

"Herra ütles, et hommikul kell 6 tahab sõita Mustapha kompongi."

Nüüd tulid mulle kõik patud jälle meele. Olin kaugelt Sumatra saare põhjaotsast siia ühe wana tuttawa maija tulnud, et siin ligidalseiswas malailastekülas kütte ehk ajajaid otsida uue jahikäigu jaoks, kui wõimalik, siis kaubelda selleks wana Mustapha, kuulsa tiigripüüdja, kelle seltsis ma juba aastate eest olin jahti pidanud.

"Tabeh, tuwan!" (Tere, herra!)

"Tabeh, Mustapha!" (Tere, Mustapha!)

Lühikese käepigistuse järele tõstis meist kumbki käe otsaesisele, sest Mustapha oli ühe oma soo suursugu perekonna liige.

"Tabeh, tuwan, tabeh, tuwan!" karjutakse nüüd igalt poolt. Mustapha perekond ja omaksed ilmuwad wõõrast teretama. Teener toob teretuskookospähkli, mis iial ei puudu. Mõne weel teise wiisakusawalduse järele rututan ma minekule, sest meil on pikk tee ees. Õnneks on Mustaphal warsti komposud koos, lühike jumalaga jäte, mootor suriseb teele, mahajäänud perekonnaliigete pilkudest saadetuna. Neil hääl inimestel oli küllalt põhjust murelikult waadata, sest isa läks ju kõige kardetawamale jahile, mis iial olla wõib: ninasarwikujahile Sumatral.

Algas weetlew, waheldusrikas sõit. Kord wiis meid tee läbi lopsakate tubakapõldude, kord läbi pikkade külade. Siis jälle läbi euroopalikult lõhnawate linnade, mööda istandikkude suurtest asundustest, küünidest ja elumajadest, kuni jõudsime wiimaks petroleumi tööstuse ühesse keskpunkti.

Järgmisel hommikul sõitsime paadiga jõgemööda alla, siis läksime jälle jala edasi, kuni wiimaks ühe kultuuri wiimases otsas elawa eurooplase

juure jõudsime. Sealne põline mets oli mulle wäga hästi tuttaw, sest ma olin selles nädalate kaupa risti ja põigiti rännanud, kuigi ilma suurema jahisaa-gita, sest elajas, kes mind meelitas, ninasarwik, oli haruldane ja lõpmata raske kätte saada.

Kohe kohale jõudes katsusin enesele saada malaialasi kandjateks, aga ilma-aegu; oli enne tarwis kõike wõimu ja mõju, mis sealsel eurooplasel oli, enne kui mehed kokku saime. Sellega kulus ära suurem osa teisest päewast, ja kuni küllaldaselt moona oli ja pakid walmis said, jõudis õhtu.

Õö oli lühike; tusaselt tõusin järgmisel hommikul, sest et mul sõidu eesmärgi asjus kahtlusi oli. Olin närwiline ja wäsinud kaheteistkümnekuulisest põlises metsas wiibimisest, kus ma wahetpidamata jahiradadel rändasin. Mehed olid osalt juba ilmunud ja masaatsin kohe käskjalad teistele järele, sündsad käskjalad, nimelt toored Bengaalia sõdurid, kes igal eurooplasel kaasas on. Wiimaks oli kõik walmis; wõeti ruttu einet, jäeti lühidalt jumalaga, ja siis hakkas karawaan läheda põlismetsa poole liikuma.

Inimene on ometi iseäralik olewus. Weel kirusin pahas tujus oma jonni, mis mind ikka jälle ninasarwikuid jälgima kihutas, kui juba põlisesse metsa jõudsime. Ja waewalt olin ma weerand-tundi indiaanlaste moodi ritta seatud meeste eesotsas tihnikusse jõudnud, kui mind jälle waldab wana jahipalawik ning põline mets mu oma wõluwusega wõlub. Tuttawat teed mööda, mis tunda endisteel kordadel maharaiutud vähematest puudest ja wäänkaswudest, jõuame warsti Payah Adjeh, suure, vähemalt sada kilomeetrit pika soo ääre.

Imetaolik on siin metsikus. Järsud kaljud tõusewad kõrgele Payah ääres, kuni ladwani kaetud toreda põlismetsaga, mida weel ükski kirwes pole rüwetanud, jah, kuhu isegi ühegi malaialase jalad weel pole saanud. Payah ise on täis kõige mitmekujulisemaid taimi,

mis imetaolikud on silmale, aga häda inimesele, kes sinna peab minema, sest Payah on kõige kardetawama ja surmawama soopalawiku asukoht. Luge-mata okastaimed lõhuwad riided ja naha ning tekitawad tihti raskeid mä-dapaiseid; okkad, okkad, kuhu iial waatad.

Siin on kena wäänkasw, mis tore-dates keerudes puust puusse ulatab. Tema kenade, palmilehtede taolised lehed peidawad alumisel poolel okkaid, millel on terase kõwadus. Toreda lehe ots on pikk ja paenduw ning lõpeb nel-jalküljel seiswa wastaagiga.

Seal lopsendawad mudasel pinnal kloobi määratumad lehewarred, tema lehtedel peituwad tuhanded nõeltera-wad okkad, mis haawa kohe klaasina murduwad ja lõpmatu põletikku ja mädanemist tekitawad. Pikuti soo ääri, mööda, millest ka loomad eemale hoia-wad, ainult mitte ninasarwik, wiib põ-linewana elewanditee otsekohe põhja poole. Peaaegu inimliku intelligentsiga on need hiiglaloomad juba aastatuhan-deid walinud omale tee, mis hoidus eemale niihästi soo petlikust pinnast, kui ka järskudest kaljudest.

Tundide kaupa läheme nüüd edasi. Mustapha ja mina ees, teised umbes kümme minutit meie taga märkide sihis, mis ma oma papangaga, raske Malaia mõõknoaga, puudesse löön. Kuigi ma hoolega wärkeid jälgi otsin, jääb mulle ometi weel wõimalus, mõnda pilku heita metsa wõluwasse ilusse.

See on lõpmata wärwiküllane tai-medesegu, mille wahelt wälja paistawad marbede punakad tüwed, mustjaspruunid merandid, hõbewalged tualangid, piiratud lugemata wäänkaswudest, mis jooksewad keerledes tüwest tüwele, oksalt oksale. Suured ahwi karjad män-giwad ülewal. Seal on hiiglamustad lauluahwid, kelle iselaadilised koori-laulud kaugele läbi roheline lehekiriku kõlawad, helehallid gibbonid ja oahd oma kõledalt tõuswa ja tumedalt lõp-pewa kisaga. Metsikus walitseb alaline waheldus, alaline liikumine. Märkamata ruttu on päike tõusnud kõrgemale ja kõrgemale, ja ma imestan, kui Mus-tapha ütleb:

„Herra, meil on walmiskeedetud toit kaasas!“

Örnmärguanne, et aeg on lõunatsüüa. Kohe selle järele jõuame wäikse oja ääre; sinna istume maha ja seal ootame kandjaid, kes siis ka warsti ilmuwad.

Lühikse puhkuse järele matkame edasi. Lühiketrootrika õhtupoolik kaob kiiresti põhja poole tungides. Aga pole näha mingisugust jälge. Kell on neli, kell on wiis, sügawamale waob päike, ja ma pean hakkama mõtlema öökorteri peale. Sünnis koht on peagi leitud. Sei-sab wee ääres, ilma et oleks märg. Nii pea kui oleme waadanud, et ülewal ükski oks ei wõi maha murduda, maas ühtki sipelgapesa ei ole ja nii kõik põ-lismetsa öökorteri tingimused näikse täidetud olewat, wõib leheüti, pondoki, ehitamine alata.

Kergemini hingama hakates pane-wad kandjad oma kompsud maha ja kaowad metsa ehitusmaterjali otsima — pikki keppe sarikateks, laiu lehti ka-tuseks, peent rotangi kindlustuseks, waiku ja kuiwi puid tuletegemiseks. Poole tunniga on primitiivne kodu wal-mis. Ojast saadakse küll wäikseid, aga maitswaid kalu, mida praetakse, ja lus-tilikult pragisewal laagritulel keeb riis.

Põlismetsa öö! Tasakesi pragiseb tuli, sädemed lendawad ja tõusewad tuliste kirgedena üles öise taewa poole. Tuikawad tuled heidawad helki puh-kawatele lehtedele, mis kuldsest kiirga-wad. Kõik magawad. Aegajalt tõuseb aga üks magajatest ja annab tulele uut toitu.

Homimik koidab. Riikiang! kõlab ühe riangi, putuka, kõle hääl läbi waikuse ja äratab põlismetsa uuele elule. Tuhat-kordselt kajawad teiste elawate olewuste hüüded ja täidawad õhku lõpmata ak-kordiga.

Meie üksik pondok'ki eluneb. Kuna malailased enestele ja meile walmista-wad riisist, kuiwatatud kaladest ja teest einet, ruttan ma oija suprema.

Külm, jääkülm on ilm ja wesi hom-mikul, aga tass kuuma teed ajab were jälle käima. Weel weerandtundi, ja meie wäike salk on jälle teel. Paha on kaste, mida rohul ja taimedel wäga palju ja mis meid ihuni märjaks teeb. Rõõ-mustame kõik, kui päike tõustes kõik jälle kuiwatab. Nii rändame tundide kaupa edasi, nimelt lahedat elewandi-teed mööda, kuni wiimaks otsustame ühest soo-osast läbi minna, et üht pi

kuti soosseiswat maaseljandikku mööda edasi rännata ja sealt, wõib olla, otsitud metsaloomi leida.

Me läheme wäikse kingu otsa ja lähene me soisele weepinnale, kui meid luist läbitungiw möirgamine äkki seisma paneb. Esimesel silmapilgul ei tea meist kumbki, millisest hiiglakõrist see õudne hääle tuleb, siis sosistab mulle Mustapha: „Mawas besar sektli“ — wäga suur orangutang. Nüüd tuleb mullegi see aastate eest kuulnud hääle jälle meele, hääle, mida orangutang ainult harwa tarwitab, ja tasakesi hiilime soo kaldale edasi. Kuulmatu on meie jalaste — Mustapha palja jalaga, minulõhukestel gummitaldadel. Sellegipärast näib loom meid olewat näinud.

Siis kahiseb meie pea kohal pöörilawatas kõrguses üks oks. Pilk lendab üles ja ühe määratusuure puu kõige kõrgemas ladwas näeme õige uduselt midagi tumepunast. See on maawas — orangutang. Aga seal, peaaegu just meie juures, kajab uuesti see hirmus möirgamine, mis tuleb sügawusest, soost. Nii siis on üks teine maawas maha tulnud, arwatawasti wihasena, et inimesed nii lähedale on tunginud.

Mustapha walwab esimest maawast, mina lähen soosse. Silmapilguga on ninasarwikule määratud teraskattega kuulid kardetawate dumdumkuulide wastu wahetatud ja ma tungin soosse. Ma wajun sinna warsti põlwini, siis puusadeni mudasse, mis kihwtist auru wälja ajab. Wõimata on mul juurtesegus kindlat jalgealust leida. Sellejuures weel igalpool kloobid, mille okastest ma mööda ei pääse ja mis siis tosinat kaupa mulle pähe ja näkku tungiwad. Iga silmapik pean metsalise kallalekipumise wastu olema ette walmistatud. Hääle järele on ta määratu metsaline, ja minu abitumas seisukohas käib ta minust kaugelt, kaugelt üle. Pealegi kipub maawas ka inimeste karjale kallale, kord wisketega õhust, kord maas, puuoks käes. Häda mulle, kui esimene kuul ei taba! Tunnen seda hädaõhtu, ükskord, aastate eest, oli mul juba ühe raskesti haawatud orangutangiga hirmus wõitlus.

Ma jõuan selle hiiglapuu jalale, mille otsas üks maawas istus, ei näe agamidagi. Tungin weel kaugemale — ei midagi. Tusaselt tulen siis kuiwale maale

tagasi, kuhu waheajal ka kandjad on jõudnud, ja kuulen Mustaphalt, et see maawas, kes ülewal puu otsas, ennast weel ei olla liigutanud. Ligemal waatlusel näen nüüd, et taganemisetee kinni on — selle puu juurest ei lähe ühtki tugewat wäänkaswu teiste põliste puude juure — see maawas on minu omal Raskus seisab nüüd, kuidas kohta leida, kust looma surmaw koht silmapaistew oleks. Huupilastes rikub kuul naha ja wõib ka wõitluse tuua haawatud elukaga. Sellepärast lasen ma kandjatel kompsud maha panna ja kahelt poolt soosse tungida, et, parangiga okastest teed läbi murdes, puud ümber piirata ja nii laskmiseks soodus kohta leida.

Ettewaalikult piiratakse puu ümber ja mina ise lähen jälle otseteed puu poole, kui kõrgelt pragin kajab. Käewarrejämädune wemmal, hirmsa jõuga wisatud, wuhiseb läbi lehestiku ja tungib kõrgesse pritsiwasse soosse, just ühe minu mehe kõrwale, kes waewalt surmast pääseb. Nüüd ei wõi aega raisata, tuleb ruttu lõpp teha. Nüüd annab Mustapha märku. Nii ruttu kui soopind lubab, ruttan tema juure ja näen, kuidas kõrgel üks punakas käewarss sirutab ühe oksa poole. See on hiiglase käewars, mille kujul enam peaaegu mitte midagi loomulikku pole. Selle alt, poolenisi lehtedest warjatud, paistab hiiglalooma tugew puus.

Ma ulatan Mustaphale oma raske püssi, lasen enesele anda oma wäiksekaliibriga tagawarapüssi ja lükkan temasse dumdumkuuli. Hoolikult sihin ma, nii hästi kui wõimalik südame kohta arwestades. Kui wõimatus, mis kaugelt metsawõlwikku kajab, lähemal silmapilgul pragin, murdumine, rägini, siis tume, põruw löök ja kõik on wait. Silmapilk ruttame Mustaphaga sinna, püssid laskewalmis, ja näeme pilti, millest õudsemat waewalt leidub. Nagu soo sügawikust tõusnud, wahib soost jälle hiiglapea ja käewars, pikk ja karwane, hiiglase käewars, mis ühest juurest kinni peab. Weel surmas näitab ta hambaid. Wihaselt waatab ta kustunud silm — dumdumkuul on oma kohuse täinud.

Nüüd algab raske töö. Wiis meest kisuwad hiiglast soost wälja, aga ainult juurte peale jõuab ta. Seal kooritakse tal nahk seljast. On hiiglaloom — kolm meetrit käte laius!

Lühemad lood.

Kogunud K. Kasesalu.

Kink, mis märki ei läinud. Itaalia kuninganna on Roomas üldiselt väga tuntud ja armastatud oma lahkuse ja wastutulelikkuse pärast. Tihti jääb ta teel peatama ja küsib waestelt naistelt, kuidas nad elavad, ning annab puudustkannatajatele ka abi. Mõnikord satuvad ta kingid aga ka kättesse, kes neid ei oleks pidanud saama.

Ühel jalutussõidul oli kuninganna tolla seisma jätnud ja jala edasi läinud. Tee ääres märkas ta üht umbes kümneaastast tütarlast, kes usinasti sukka kudus. Kuninganna jäi seisma, silmitse last naeratades ja küsis:

„Sa oled ju õige usin, väike tüdruk! Kas oskad ka juba teisi käsitöid?“

„Ei, signora,“ wastas laps tõsiselt; „oskan ainult sukke kududa. Ja see annab mulle palju tööd, sest minu õed lõhuwad neid hirmsasti.“

„Kas sa tead, kes ma olen?“ küsis kuninganna edasi.

„Jah, signora. Teie olete kuninganna Elena!“

„Kas ei tahaks sa mullegi ühe paari sukke kududa?“

„Hea meelega, signora.“

„Hea küll, laps, siis kudu nad ja too wõi saada nad siis mulle kätte, niipea kui nad walmis on.“—

Juba järgmise nädala algul anti sukad kuningannale kuningakotta ära.

Järgmisel hommikul ilmus väikse tütarlapse kodu üks kuninglik teener, kes väikse sukakuduja jaoks seal paki ära andis.

Pakis oli paar imeilusaid punaseid siidisukke. Ühes sukas oli hea rahasumma ja teine oli täidetud maiustega. Saadetusel oli lühike kiri kuningannalt kaasas.

Mõni päew hiljem sai kuninganna järgmise õige wiletsa käekirjaga kirjutatud kirja:

„Armas signora kuninganna! Teie ilus kingitus minu kudunud sukade eest on mulle palju pisaraid toonud. Isa wõttis raha, wend maiusasjad ja Teie toredad sukad, signora, mille üle ma kõige

rohkem rõõmustasin, ajas kohe enesele jalga minu ema!“

Loomad elupäästjatena. Kassil oli olnud neli poega ja omanik laskis nendest kolm jõkke wisata. Kaks kassipoega wajusid kohe wee alla, aga kolmas, kes pisut tugewam, jaksas ennast wee peal hoida. Tema haleda näugumise peale ruttas üks emakoer jõe ääre, kargas wette, tõi kassipoega kaldale ja wiis oma poegade juure. Ta wõttis abitu loomakese oma kaitsta ja toita ning kaswatas ta suureks.

Pariisi juhtus Seine jõe kaldal järgmine lugu. Paar uulitsapoissi leidsid jõe kaldalt haige koera ja wiskasid ta jõkke. Wana koer oli juba nii nõrk, et enam ujuda ei jaksanud ja wististi oleks ära uppunud, aga samal silmapilgul kargas ühe laewamehe suur Uusleitudmaa tõugu koer wette, kahmas uppuja turjast kinni ja tiris ta kaldale. Waewalt oli koer pisut eemale läinud, kui poisid waese koera uuesti wette wiskasid. Abiandja koer hüppas temale uuesti järele ja tõi ta jälle kaldale. Siis aga pööras ta õrisesedes ja hambaid näidates poiste poole, kes ruttu plehku panid.

Keegi mõisnik leidis ühel päewal ühe õunapuu alt praegu munast wälja roni- nud ohaklinnu, kes arwatawasti pesast wälja kukkunud. Ta wiis linnupoja koju jaapani puuri, milles juba üks kanaarialind ja üks ohaklind wiibisid. Väike ohnklind hakkas haledasti piiksuma, aga sua ohaklind ei teinud sellest asjagi, kuur kanaarialind ruttu toidunõu juure ruttas ja väiksele süüa wiis. Kuid teist- suguselinnulähedalolek kohutas väikest linnupojakest nii, et ehmatades nurka puges. Kui ta siis jälle suurt ohaklindu nägi, hakkas ta uuesti haledasti piiksuma, et see teda tähele paneks. Kuid suur ohaklind jäi külmaks. Nüüd sündis imelik lugu. Oli, nagu oleks kanaarialind märganud, et väike linnupoeg ainult oma sugulase käest toitu tahab. Ta lendas suure ohaklinnu juure ja tagus seda niikaua nokaga, kuni see wiimaks oma kohust täitma ja väikest

söötma hakkas. Warsti kaswas wäike suureks ja nüüd oli puuris kolm sõpra.

*

Nali. „Mispärast on Teie proua telefoni lasknud paigutada woodi kõrwale?”

„Tema ei jaksa minu tulekuni õhtul ülewal olla, sellepärast pahandab ta minuga enne uinumist telefoni kaudu.”

*

Pangaherra: „Mis asi sundis Teid mind oma külaskäiguga austama, herra direktor? Kas puudub Teil raha?”

Direktor: „Oh ei, tahtsin Teilt ainult Teie tütre kätt paluda.”

Pangaherra: „Noh, see on ju ikkagi üks ja sama.”

*

Klawerihäädaja: „Tere, armuline proua, tulin Teie klawerit häädama.”

Proua: „Aga ma pole Teid ju kutsunud.”

Klawerihäädaja: „Teie küll mitte, aga Teie korterinaaber.”

*

Wõõras: „Kas wõileiwad on wärsked?”

Kelner: „Ei tea, olen alles kaks nädalat siin ametis.”

*

Lietuva (Leedu hümn).

Leedu luuletaja M. Petrauckas.

Leedu, kallis kodu, sinu
kangelastest ammu,
samati su minewikust
ammutame rammu.

Lase omad lapsed käia
ikka õigel rajal,
et wõiks tööd nad rahwa kasuks
teha igal ajal.

Päike, pilwed peleta,
silmad kõigil seleta!

Tõe teid
juhi meid,
kodu, omal rajal!

Sinu wastu, Leedumaa,
arm meis peab põlema!

Kosu sa,
kodumaa,
rahus igal ajal!

Ei ma leia.

Ed. L. Wöhrmann.

Ei ma leia omast hingest
tühja kohta, isamaa,
kus ei säraks, kus ei hiilgaks
sina oma iluga.

Ei ma leia laiast ilmast
armsamat üht paigakest,
kus ma wiibiks kui su süles,
õnnis olles südamest.

Nagu arm mu ema silmast,
naeratad mul wastu sa . . .
Hingan õnnes sinu rinnal,
sa mu mõrsja — isamaa!

Späralik tingimus.

Saksa kirjniku H. Courths-Mahler'i romaan.

4

Meglaselt läks ta oma tupp. Seal lamasid veel laual paber ja ümbrikud. Kuidas oli ta saatus nende mõne tunniga muutunud! Sügav tühikutunne tõusis ta hinges. Nüüd ei tarwitse nud ta enam tulewiku eest muretsema. Proua von Soltenan mõis kedagi teist mõtta. Kõhju, et ta kirja oli ära saatnud. Nüüd ei mõinud ta kogu ära ütelda. Sellega oli ta veel aega, kui proua von Soltenan tõesti teda walis.

Ta koristas paberid laualt. Seal juures waldas teda kuum õnnetundmus. Ta langes põlwili ja tõstis käed üles.

„Mu Jumal — kui armuline ja o'ed — aita, et teda õnnelikult teen!“ palwetas ta südamest.

Siis mõttis ta isä pildi kirjutuslaualt ja juudles seda.

„Isa, armas isa — ju laps on nii õnnelikult saanud!“ fofistatas ta ja waatas niiskell filmil kitsasse ilusasse õpetlase näkku.

Kui ta seda ometi o'eks näinud. Kuidas oli ta Ewa Marie tulewiku eest muretsenud ja enesele etteheiteld teinud, et paremini tütre eest ei suutnud muretsema. Nüüd ei pruukinud ta enam muret tunda.

* * *

Scheweking tuli järgmisel hommikul, just kui arst ära sõitnud, oma herra juure tupp. Ta tuli tihti Armini waatama, ehk tal küll palju aega ei olnud.

„Tere hommikut, herra! Noh, kuidas käib teie Millal teid haigetooft wälja lasta?“

„Kahetsa päewa pärast, armas inspektor. Nii mõite juba aegamööda praadima ja keetma hakata. Teie kirjelbuste järele mõistab seda mamsell Wunderlich toredesti.“

„Seda ma arwan, herra, seda ma arwan! See mõistab üldse oma asja, ehk ta küll ainult üks naisterahwas on. Ja pealegi ei ole ta selle juures süüdi, see wiga on juba külge süüdinud.“

Armin pidi naeratama.

„Kuidas on asjad wiljasaagiga, pean wist ruttama, kui veel kaasa tehan aidata.“

„Muidugi, muidugi. See on õnnistatud aasta. Et tont mõtaks! Nii tihti ei juhtu seda. Kui veel wiimasel filmipilgul rahet ei tule, siis tulete rikkalikult saagiga loss Burgwerbeni.“

Mõlemad mehed rääkisid ühest ja teisest. Korraga küsis Scheweking ülesõstetud filmakulmudega:

„Noh, ja kuidas on asjad Ewa Mariega, herra, olete otsusele jõudnud?“

Armin noogutas pead.

„Täitsa, herra inspektor. Olen ta juba kõwasti ketti pannud. Aga ma ütlen seda ainult teile. Etjalgul ei tohi seda keegi teada.“

Scheweking lõi rusikaga põlwele.

„Noh, see on aga ruttu lõinud! Nii siis loovin ta mina õnne, kui juba üks naissolemus Burgwerbeni lossi tulema peab, siis on Ewa Marie kõige kohasem. Selles mõite mind julgusti uskuda. Noh, ja rääkida — ei räägi ma sellest kellegile. Õm — na ja — ja wanaelt? Sellega on asjad loodetawasti juba korras?“

„Weel mitte. Aga ärge kartke, ta ei tule lossi kaasa.“

„Jumalale tänu — sellest ei tuleks midagi head wälja. Nii, nii — tähendab Ewa Marie! Noh, kui seda mu wana sõber, professor Delius, weel näinud oleks! Armas Jumal, kuidas see mees oma lapse pärast muret kandis. See saatan, ta naine, on ta terve waranduse ära raisanud. Nüüd on ta tütre eest muretsenud ja ta mõib rahulikult puhata.“

„Ma katsun ta last nii õnnelikult kui wähegi mõin teha. Mõtelge, herra inspektor, on loss nii heas korras, et ma oma noore abikaasa sinna wila mõin?“

Scheweking silistas rahutult pead.

„Õm! Na ja! Lossis on terve hull tubasid, mis ma ilalgi ei ole nätnud. Mamsell Wunderlich läib paar korda aastas nendes ja puhastab neid. Ja iga lord hädaldab ta, et ilusad asjad neis ruumides ajast rikutud saawad, ilma et kellegile rõõmu teewad. Sest ajast, kus ta teada sai mete õndsa herra hullu — tahtsin ütelda: imelise nõudmise, et teie naise peate mõtma, on ta arust ära. Oh, sa armas aeg! Nüüd saab küüritud ja puhastatud. Lõpsin eile waatama. Nüüd läigib jälle kõik puhtusest ja on kui uus. Aga ma tänan. Kuidas pean ma oma weesaabastega paratell kätima? Ei, see ei o'e minu jaoks. Pealegi on mul ainult mu õndsa herra tubadesse asja. Need on kõik õnnesel korral. Noh, warsti näete ju ise, kas ruumid noore prouale küllalt kohased. Preili Ewa Marie ei ole heellitatud.“

„Ilus, ilus. Sellega on veel aega. Ja kui tõesti midagi muutma peab, siis jõuab seda kun aja jooksul veel teha.“

„Kas pulmad warsti peetud saamad?“

„Jgatahes ei taha me aega wiita. Miks peaks me ka üfti selles suureš loššis elama. Ja minu pruut ei tohi ka kauem kui waja siia — siia proua profesori juurde jääda.“

„Saan aru, herra. Teil on õigus. Kui juba kord — siis ruttu. Arstirohtu peab ka wahwalt ja rutu alla neelama. Jah! Nüüd aga pean jälle minema. Tarwis waadata, kas kõik korras. Walitseja on veel noor ja tal on noor naine. Niisuguste narride järele ei jõua küllalt hästi walmata. Jumalaga, herra, ja saage warsti terweks.“

Ta surus Armini kätt, nii et kõik sõrmed walutasid, ja läks.

Nias istus õde Anna ja tuffus. Ta ehmatas, kui Schewefing temast lähikese terwitusega mööda läks, tõusis püsti ja läks haige juure tagasi. Armin palus enesele paberit ja tinti anda. Ode seadis ta põlwele kõwa aluse walmis, et ta kirjutada saaks, ulatas talle kirjutusmaterjali ja läks afna juure. Kohe jäi ta jälle tuffuma.

Armin naeratus heasüdamliselt, kui pea walge tanuga siia ja sinna liikuma hakkas. Siis waatas ta afnast wälja, kas ei ole Ewa Mariet näha. Kuid midagt ei liikunud õitsewas alas.

Siis mõttis ta sulle ja kirjutas:

„Minu armas Hans! Südamlik tänu sulle su armsa kirja eest. Rahustuseks sulle teatan, et mu jalaluu murdmisel mingisuguseid järeldusi ei olnud. Rahelja päewa pärast wõin loš Burgwerbent sõita ja loodan, et sind warsti enese juures näen.“

Nüüd aga, sõbrate, üks uudis. Ma kirjutasin sulle noorest daamist, kes mulle mu õnnetuse juures nii wapralt abi andis. Gile õhtust saadik on ta minu pruut. Seda pead ja juba nüüd teadma. Ewa Marie on suuremeelne, hea ja elurõõmus inimene. Et waene on, see ei ole tähtis. Ta on terwe, ilus ja meeldiv ja ma usun, et temast kohase eluõbra olen leidnud. Tunnen ta wastu sooja sõprustunnet, mitte rohket. Teda armastamast takistab mind mälestus Aleksandraft. Sest nii, nagu ma teda olen armastanud, wõib ainult kord elus armastada. Ma ei igatse ka kordamist, millele kindlasti pettumus järgneks.

Ewa Marie armastab mind, ma tunnen seda, ja see liigutab mind. Ta ei pea ialgi teada saama, et teda sunni mõjul kofistin. Wõin rahu ja mõnuga meie kooselamise peale mõelda ja see tähendab minu seisukorras palju.

Kas ja tõesti oma südame kallimat enne talwe hooaja arwamist näha ei taha? Kas tahad waadata, kas armastus küllalt sügaw, et lahusekut wälja kannatab? Jgatiš on oma õnne sepp. Tahaks ütelda, et noored armastajad ialgi lahuse olla ei tohi, aga sa oled ju kangekaelne ja su ettewõtteid ei saa keegi muuta. Pean leppima sellega, et sulle soowin, et armastatud neiu sulle truuts jääks ja selle proowi läbi teeks.

Sellega on tänaseks küllalt. Lõpuks palun sind mere kihilusest waitida. Arwaldan seda ise natuke aeg enne pulmi, sest mu pruut leinab oma isa. Südamliku terwitusega

su truun sõber Armin.“

Wäitselfelt ei olnud noorte inimeste wahekorras midagi muutunud. Ewa Marie tuli nagu harilikult Armini afna juurde jutlu ajama. Mõni kord salaja wahetasid nad mõne juudluse wõi hoibsid teretamise juures kauemini üksteise kätt. Noor neiu oli omas noores, salajas õnnes veel ilusamaks muutunud. Armin oli ta wastu tähelepanelik ja tahetšes südamest, et neiu armastusele armastusega ei saanud wastata.

Ewa Mariel ei tulnud meelbegi, Armini tunnete juures kahelda. Misparast oleks ta siis teda, waest neidu kofinud, kui mitte sügawast, tõššest armastusest? Mehel, nagu temal, kel nii palju warandust, oli wõimalus tuhandete naiste seast parajat walida. Teda oli ta walinnud ainult selleparast, et armastaks.

Ei Armin oma armuawalduses ei olnud ütelnud: „Ewa Marie, armastan sind,“ seda ei pannud ta tähele. Armini õrn ja südamlik olek kindlustas talle ta armastuse.

Ewa Marie awas Leydenile oma hinge. Mõni päew pärast kihlust rääkis ta ka oma suhetest wõõrasemaga. Armin oli ka selles punktis talle mõistlik ja truun sõber. Ta palus kõi'e selle asja muresid ta hooleks jätta. Ta tahtis enese ja Ewa Marie huwides selle eest muretseda, et wõõrasema nende juurde elama ei asu.

Proua Dellus pidi kihlusest alles Armini loššid sõidu ees teada saama. Ewa Marie pidi kuni pulmadeni ema juurde jääma. Kihlakaarbid pidid ainult mõni päew enne pulmi laiali saadetud saama. Noor neiu jättis usaldades kõik oma peigmehe hoole. Oli nii hea, kindla hoole all ennast peidetuna tunda.

Õde Anna näis märkawat, et Armin wäga hästi temata läbi saab. Ta läks nüüd iga õhtupoolikul külasse. Seal oli nii mõnigi haige, kes ta abi tarwitas. Ja, et Armini rawitus aega ega waewa ei wõtnud, aitas ta heameelega, kus aidata sai.

Nii oli ka Arminil palju waba aega ja ta tõrmitas seda, et plaane teha ja oma elu üle järele mõelda.

Et Armin kuigi tormiline ja tuline armastaja ei olnud, seda ei pannud Ewa Marie tähele. Neiu armastus oli vaikne ja sügaw ja ta armas, et ka Armin teda vaikiselt armastab. Oleks tal wähegi aimdust olnud, kui kirgline taltsutamata tseloom Beydenil oli, oleks ta teadnud, kui tuliselt ta üht teist armastanud, siis oleks ta wististi kahtlema hakanud. Nii aga ei seganud midagi ta õnnelikku rahu. „Ta armastab mind, ma armastan teda“ — see teadmine täitis ta terve elu ja peletas kõik mured eemale. — —

Nii oli siis Armini jalalt sibe ära wõetud. Arst oli ta terweks tunnistanud.

Scheweling rõõmustas pöörafelt, et ta herra juba järgmisel päewal lossi sõlta tahtis.

Armini esimene ettewaatlik käik haigetoast oli proua Deliusse wõõrastetuppa. Ta tahtis proua professoriga rääkida.

Kojas ootas Ewa Marie ta peale ja esimene lord surus ta neiu oma rinnale. Kui ta wärisewat neidu oma südame najal tundis, hakkas ka tema süda tugewamini tussuma.

Südamlikult suudles ta Ewa Mariet ja laskis ta siis wabaks, et lepile toetades wõõrastetuppa minna.

Proua Delius ootas teda ärewusega. Et midagi noorte inimeste wahel sündinud, seda oli ta salaja wälja uurinud. Ruid ta oli küllalt kawal ootama, kuni saagele asi wiib. Enneaegne wahelsegamine wõis ainult kahju tuua. Kui ta aga targalt tagasihoidlik oli, wõimalikult head lootma.

Herra von Beydeni wiisit wõis ainult tähi wiisakuse tundemärk olla, ta wõis aga ka weel midagi muud tähendada.

„Kes teab, kas nad juba üksteist leidnud,“ ütles ta isenelele, „igatahes olen kõige peale walmis, et seda juhust ära kasutada. Wõimalik, et mulle õnn siiski weel lord naeratab.“

Kui Armin sisse astus, tõusis proua Delius raskelt üles ja naeratas magusalt.

„Armas herra von Beyden, kuidas rõõmustan ma, ah, kuidas ma rõõmustan, et teid termena enese ees näen! Olge head, istuge, teie et tohi oma jalale weel liiga teha, kas pole tõsi?“

Armin kummardas tänades ja wõttis istet. Proua Delius istus naeratades ta wastu. Ta wäifsed silmad pillusid uurides noore mehe poole.

Beydenit waldas wastikuse tunne, kuid ta oli liig hästi kaswatatud, et seda wälja näidata. Wiisakalt ja rahulikult algas ta:

„Tulin, et teid lahkuse eest, mis minu wastu üles näitasite, tänada.“

„Ah jätke seda, herra von Beyden! See oli meie kohus. Meie tegime seda hea meelega, Ewa Marie ja mina.“

„See aina suurendab mu tänuwõlga, armuline proua, ja ma ei taha teist enne lahkuda, kui seda teile olen wäljendanud.“

„Teie tahate juba täna lossi sõita, nagu ma te Anna käest eile õhtul kuulsin?“

„Jah, umbes tunni aja pärast sõidab mulle sõid järele.“

„See kurwastab meid wäga. Nüüd saab jälle kõik nii vaikne ja kurb olema. Teie lubate, et weel mõned nädalad siin elame, kuni oma asjadega joonde oleme saanud ja linna kolida wõime?“

Jälle luuraw pill. Armin nägi seda ja sai aru. Ta waatles professori pilti, mis seal rippus, siis ütles ta wiimistades:

„Tahtsin sellest just rääkida. On midagi juhtunud, mis teile wististi ootamatult tuleb. Olen ennast Ewa Mariega kihlanud ja tahaksin teid, armuline proua, paluda, kuni meie pulmadeni minu pruudiga siia jääda. Olime kindlad, et teil ei ole meie kihluse wastu mitte midagi. Etalgul hoiame seda weel salajas. Mõne kuu pärast loodan pulma ettemalmistustega walmis saada. Oleksin teile wäga tänulik, kui senini Ewa Mariele weel emaks oleksite. Pärastpoole ei taha meie teid enam siin üksilduses kinni hoida. Et teie, nagu Ewa Marie mulle rääkis, suurlinna elu armastate, olen ma muudugi walmis, teile raha andma, et kutsugil suurlinnas rahulikku ja mõnusat elu elada wõtte. Tarwitsete ainult Berliini, Dresdeni ja Münchени wahel walida. Teen kõik, mis soowite.“

Armin waitis. Proua Delius oli selle teate juures kui gummipall üles laranud ja tal näis himu olewat Arminile ümber kaela langeda. Ruid nooremehe rahulik wiisakas tagasihoidluses seda jälle toolile istuma. Kõne jatkamist kuulas ta suure huwiga. Ta oli küllalt kawal, et aru saada, et ta ematunnetega ei rehkendatud, et just wastupidiselt soowiti, et ta neile täitsa wõõraks jääks. Ja kui Armin lõpuks talle teatud summa raha lubas, oli ta täitsa rahul ja õnnelik.

Näete mind rõõmsana ja üllatuna, mu armas herra von Beyden. Aga tõesti, Ewa Marie on wäärt, et teie naiseks saab. See armas plika on nii mõnegi kurwa tunni läbielanud. Wistats weel mu armsa mehe surm. Ah, kui ta seda ometi weel o'leks näinud! Ta hea, helbe süda läks liig ruttu puhkusele. Kuidas rõõmustan ma Ewa Marie pärast! Ta oli mulle alati rõhlem sõbranna, kui tütar. Jah, jah! See

armas laps, Jumal hoidku ta õnne! Kuidas saan ma ennast laugel selle üle rõõmustama. Teie armsa ettepaneku võtan ma tänuga vastu. Siin maal olen nii tihti hinge tühjust tunnud, isekranis nüüd, kui mu kallis mees surnud. Olin harjunud õpetlaste ja kunstnikkude se ts-konnas elama. Kui aga noor oldakse ja üksteist armastatakse, siis ei nõutagi rohkem. Aga minu aastates! Ma ei ole ju, Jumalale tänu, veel wana, hing ja süda on wärske ja noor, aga minult on mees wõetud. Ma ei suudaks seda ükildust kannatada, kui Ewa Marie mu juurest lahku.

Armin oli seda sõnawoolu waitides pealt kuulanud. Kui wana daam hingeldades oli lõpetanud, tõusis ta püsti.

"Nii oleme siis ühelmeelele, armuline proua. See on mulle armas, et nii hästi üksteist mõistisime. Ja nüüd lubage, et lahkun. Ewa Marie ootab mind aias ja ma tahan temaga jumalaga jätta."

Proua Delius tõusis püsti ja jättis Leydeni ülewoolama lahusega jumalaga, kus juures ta jälle hingeldama hakkas.

Kui Armin enese taga ukse oli sulunud, pühtis ta üle filmade ja otseksse, nagu tahaks ta seda pilki eemale tõrjuda.

Aeglaselt sammus ta läbi koi aeda. Ükste mitte laugel puutüwi najal seisis Ewa Marie. Ta nägi kahwatu ja murelik wälja, sest ta teadis, milline läbikäikmine Arminil oli olnud

Leyden naeratas sõbralikult ja neiu ruttas ta juurde, et teda üle ukse läwe astumise juures aidata. Kui ta noormehe kõrwal pingi juurde, mis sireli põõsa all seisis, sammus, küsis ta kartlikult:

"Oli see väga raske?"

Armin naeris ja surus ta käewart.

"Mitte põrmugi, Ewa Marie, kõik läks hästi ja sa ei pruugi hirmunud filmi teha."

Neiu õhtas tergendatult.

"Jumalale tänu, et see möödas. Ma kartsin nii väga."

"Ja, see on seljataga. Nüüd aga näita mulle jumalaga-jätmisel rõõmust nägu."

Ewa Marie waatas talle õrna armastusega filmi.

"Minu Armin, sa armas, armas inimene, kui mul sind ei oleks!"

Noormees suudles ta kätt, ja siis, kui ta kedagi ligidal ei nätnud, tõmbas ta Ewa Marie oma rinnale ja suudles ta suud.

Nii istusid nad waitides käsikäes üksteise kõrwal, kuni lõssist tulew tõld maanteel nähtawale tuli.

"Sa tuleb tihti mu juurde, Armin?"

"Muidugi, armsam, iga päew. Eista'gul pean veel sõtma. Aga kui ma juba hästi kõndida saan, siis kohtame endid meksas. Rõige hiljem kolme kuu pärast teeme pulmad." —

Jumalaga jätmise teiste juuresolekul oli lühike. Soe käesurumine, veel üks sügaw pill ja Armin sõitis ära. Ewa Marie waatas wanrile järele, kuni ta filmist kadus. Seal käis külmaräin läbi ta keha. Näis, nagu oleks ilm korraga külmaks ja tumedaks muutunud.

Aeglaselt läks ta majasse tagasi ja astus tuppale, kus Armin terwe oma haiguse aja wiibinud. Ornalt filitades libi es ta käsi üle mööblite ja siis suudles ta arglikult diivanil kohta, kus Armini pea oli puhanud. Siis muutus ta jälle rõõmsaks ja õnnelikuks Naeratas ja untstades seisid ta keht tuba. Siis awati üks ja ta wõõrasema ilmus läwele.

"Ewa Marie — wiimats ometi leian sind, wäike pruudite! Soowin sulle õnne, armas laps! Ah, mu Jumal, küll on sul aga õnne olnud! Kes oleks uskunud, et sa siin sarnase partii teed! Jah, jah, peab õnne olema, õnn, see on kõik!"

Ta raputas Ewa Marie kätt ja waatas kelmikalt talle filmi.

"Ja nii salaja, ja kelm, mind nii üllatada! Kui seda kuulsin, olin lihtsalt keeletu. Noh, veel kord sütamlik õnnesoow!"

"E n a n sind," ütles Ewa Marie rahulikult ja hakkas tuba korda seadma.

* * *

Inspektor Scheweking oli juba hommitul wara jalul, et oma herra wastuwõtmiseks korraldusi teha. Nüüd oli kõik korras ja ta wõis tõlla wäikese profesjori maja juurde saata.

Teenijad olid juba kella kümnest wabas ja kogusid endid pühapäewa riites suurde lossiõue, mis ühelt poolt lossi enesega, teiselt poolt majapidamise hoone, kõõgi ja keldrikorraga piiratud. Esmesel korral asus inspektori korter. Teisel korral mamsell Wunderlichi kaks elutuba ja kõlgi teiste naisteenijate toad.

Selle hoone wastu asusid tallid, õue neljandast külge piiras kõrge tugew müür, laia ja kõrge wärawaga.

Kui wanker, mis külasse uue lossiherra järele lätnud läbi laia wärawa sõitis, waatas Scheweking oma suurt taskufella.

"Kell on üksteist — na ja, siis wõib veel einet wõtta," ümises ta. Ta seadis ühe sulase wärawa juurde wahile.

"Seisa siin, Anton, ja niipea kui wankert üle silla sõitma näed, kutsu mind. Saib aru?"

„Ja, herra inspektor!“

„Plus, mu poeg, walwa hästi, muidu läheb kurat laht.“

Ta läks laial, aeglasel sammul risti üle due majapidamishoonesse.

„Mamsell — mamsell!“ Karjus ta fojas waljult ja kolawalt. Awatud kõõgiukse ilmus ümargune nägu, mis hallidest juustest ümberitsetud, millede peal walge tanu pikkade paeltega istus.

„Mis on juhtunud, wõi kus põleb, et nii häbematuft karjute, inspektor?“

„Mul on nälg. Tahan midagi süüa.“

„Noh, sellepärast ei tarwitse teie weel nii karjuda. Hääle järele otsustades ei nõrke teie weel nälgjast. Ehmatafin nii hirmsasti, mõtlefin, armaline herra on siin.“

„Lollus. Nüüd aga ruttu, et midagi närida saan. Mitte nii palju sõnu. Kuid uendeta ei saa naised ju ialgt läbi.“

Ta sammus treppi mööda üles oma korteri poole ja mamsell Wunderlich wistas müraga kõõgiukse finni. Natuke aega hiljem astus ta siiski kandikuga, millel tubli eine, inspektori tuppa; ta lai ja heasüdamline nägu, mille taga lõbusalt tanupaelad lehwisid, oli kui lateeritud. Ta wäike ümargune teha oli pruuni siidileiti pigistatud, mis igast õmbuusest karieses, ja ümber laia puusade kandis ta lumivalget põlle.

Scheweking waatas talle imestades otša.

„Pagan wõtaks, mamsell, küll olete ennast wäljawiskind! Tahate wististi noorherrale meeldida. Selle rumaluse oleksite julgesti tegemata wõinud jätta, pealegi weel oma wanu päewil. Ta ei wahi hallijuustelisi naisi.“

„See on minu ast, inspektor, ja ei lähe teile midagi korda. Et teie omas lolluses ühiti naisi ei austa, see ei tähenda weel mitte, et meie uus lossiherra ka niisama rumal on. Burgwerbenis saab nüüd paljugi muutuma. Meie õnnis herra on oma testamendis siiski näidanud, et ta naistest lugu peab, kuigi ta alati tegi, nagu hammustaks sõtroni, kui meesugusega rääkima pidi; kui nüüd weel noor proua lossi tuleb, siis on, Zumalale tänu, ka meie hind tõusnud.“

Scheweking oli rahulikult singi tüki taldrerule tõstnud, seda tükkideks lõigates.

„Mis sellesse asjasse puutub, siis olete enesele küll kõige wähem ütelda lastnud. Teie suuwärt käib alati, kui hästi õlitatud saewestki.“ Sellega tõstis ta lihatüki suhu.

Mamsell Wunderlich pani käed puusa ja naeris wõitluswalmilt.

„See oleks weel puubnud. Oh ei, inspektor. Meiesugune teab, miks ta maailma loodud.“

„Jah, et meestel elu libedaks teha,“ urises inspektor ja pistis leiwatüki suhu.

Mamsell kehitas ümargusi õlgu.

„Armas Zumal, see ei maksa waewagi! Teate mis, mul on teist kahju. Kui teile tülli, hea naine saanud o'leks, kes iga nelja nädala järele teile hea peapesu teeks, siis oleksite kõlblikuks inimeseks muutunud, ja mitte sarnas'eks häbematuks ja tooreks kafekulliks, keda lapsed kardawad.“

Scheweking naeris waljult.

„Zumal hoidlu mind selle eest. Parema juba kiwi kaela ja wette, kus kõige sügawam.“

„Olete wara ees!“ hüüdis mamsell wihasi punasena.

„Ja teie weel natufene häbematum, kui mina seda olengt. Aga see et sega mu hinge rahu mitte põrmugi. Üks naine ei saa minust italgi wõitu. Sõõt maitses mulle sellegipärast hästi. Kartullisalat on teil jälle toredasti õnnistanud.“

„Noh, siis on naistest siiski kasu. Selles suhtes oleme jälle ühel meelel, inspektor.“

„Krusaabadaw, mamsell. Meie ei tülitse üksteisega, Zumalale tänu, ju ialgi, oleme alati üks tüda ja üks hing.“

See oli Schewekingi armamine ja mamsell Wunderlich uskus seda kah. Nad mõlemad oleksid imestanud, kui keegi neile oleks ütelnud, et nad praegu tülitsefid. Mamsell silitas rahulikult oma põlle sirgetks.

„Jah, inspektor, meie sobime üksteisega hästi, ehk teil küll mees olete ja mina naine. Aga nüüd pean ruttu kõõki minema, muidu hakkab praad kõrbema. Tüdrukute peale ei wõi loota. Neil on alati teised mõtted peas. Ja kui herra stia jõuab, siis laske mind ruttu kutsuda.“

„Saab tehtud, saab tehtud.“

„Wäike ümargune mamsell“ läks wäledalt minema ja Scheweking lõpetas söömise.

Ja natuke hiljem läbi foja sammus, awas ta kõõgiukse.

„Mamsell, kallale mulle weel ruttu üks naps, mul on kõhus nii raske tundmus.“

„Nähtawasti jälle liig palju söönud,“ ütles mamsell Wunderlich plüüdi juurest. „Mehed teewad söömiseega enesega alati liiga.“

Ta läks aga ruttu kapi juure ja wõttis sealt pudeli ja klaasi, kallas sisse ja ulatas Schewekingile.

See tühendas aeglaselt klaasi.

„Teie ilusam omadus on, et nii head pome-rantsilööri pruulida mõistate. Ka teedukun-

tis ei saa keegi teiega mõistelda, aga muudu ei sõlba teie kühugile."

"Niisama ka teiega. Teie ei mõista ka muud kui põldu pidada ja sulaseid sõimata."

"Noh, siis Sumalaga, mamsell!"

"Sumalaga, inspektor! Ja pange omale puhast krae kaela, seda nõuab wiisakus."

"Numalus, see on puhast küll."

Inspektor wistas usse paufudes kinni. Aga wäljas hülis ta fikwarbil trepist üles ja wahetas kraet. Enne, kui ta musta ära wistas, waatas ta teda nurinult. „Hm — na jah. Muft on ta küll."

Kui ta üle õue sammus, waatas mamsell Wunderlich talle kõõgaknast järele ja noogutas rahulolles pead. Ta teadis, et inspektor puhta krae kaela pannud.

Ühes olid teenijad wahepeal ritta seisnud. Kui Scheweking nende juure astus ja neid teraselt silmitfes, tulid lossist kolm teenert, Dillenbergeriga eesotsjas ja seadfid endid laiali lossitrepile. Üle laia u'se, mis lossi wiis, oli kivist wälja raiutud karu pea ja esimesed lapad näha. See wana kivistuju oli ainuke ehe lossi seesmisel küljel. Wälmine külg oli jõepool. Ka see oli lihtne. Pikad aknaread olid ilustuseta müüri sisse raiutud. Lossi teekmine torn ja mõlemad nurga tornid ehtfid, oma lihtsuse peale waatomata, hoonet, mis illepeenraht ja purtskaewudest ümbritetud. Park ulatas kuni jõeni.

Jagal pool pargis, õues ja lossis walitses viinlik puhtus. Oli näha, et Friedrich von Leyden kõik oma jõu lossi alalhoidmiseks pühendanud.

Scheweking oli wana Dillenbergeri juurde astunud ja ajas temaga juttu. Wanal teenril oli ammu juba hall juuks ja ta kahwatanud, habemeta nagu o'it täis kortusid. Ta kandis, niisama kui teisedki teenrid, tumesinist liivreed hõbepaelte ja nõõpidega. Ta rahulik, pehme wäljendamise wiis paistis Schewekingi kõne juures iseäranis filma. Ta armastas walitult rääkida. See sündis aga edewu- feta, loomuliku wiisakusega.

Lossis oli Dillenbergeril sõna ja keegi ei julenud talle wastu rääkida. Isegi mamsell Wunderlich ei julenud ilma tema lubata lossis puhastustööd ette wõtta.

Wana herra tubade puhastamine ja rikkalike hõbeasjade eest hoolitsemine, mis karu pilli, furnud krahwide von Burgwerbenite wappi kandiswad, oli wiimastel Friedrich von Leydenite elu aastatel nende kolme teenri hooldeks jäänud. Etalgul jät kõik wana wiisi, sest ei teatud, kuidas uus lossiherra teeb.

Armin oli Schewekingile kaju annud, et wana lossi herra eluruumid puutumatuks jääsid. Dillenberger oli ta raamatud ja muud asjad, kui ta Berliinist tuli, oma teadmise järele paigale seadnud. Niisama riided ja tualetasjad. Selleks oli olnud ju ta haiguse ajal küllalt aega.

Ja nüüd sõitis Armin von Leyden lossi hoowi, kus teda teenijad terwitafid. Scheweking ütles mõned soojad terwitusõnad ja aitas teda wanakristi ettewaatlikult wälja astuda. Trepil seistes, wastas Armin terwituse peale ja lubas neile kõigile hea ja õiglase leiwaisa olla. Peale selle andis ta Schewekingile juhatusi, kuidas teenijatele tema siiatuleku auks pidi pidu korraldama.

Siis ulatas ta inspektorile ja mamsell Wunderlichile ja Dillenbergerile kae ja palus neid ta teda, nagu ta eelkäijat, truult aidata.

Kõik nägid, et teda filmapilgu jägawad üleelamised waldasid. Ta wälkmus ja ülewalpidamine sündis teenijaid auartust tundma ja Burgwerbenit uus lossiherra meeldis nooruse peale waatomata.

Kui Armin natuke hiljem üffi oma töötoas seisid ja laia akna läbi päiksepalstelisse, õitewasse maastikku waatas, hingas ta sügawalt. Ta awas akna ja waatas enese ümber. See kõik, mis ta ees lamas, kuulus temale, temale üffi. Waene asjessor oli korraga rikkaks mõisnikuks saanud. Alles sel minutil mõistis ta oma rikkuse hindu. See kõik oli Friedrich von Leydenile kuulunud, ja ta oli jeda temale, tundmatule, ualbanud, lootes ta aujuse ja õigluse peale. Jah, ta pidi seda usaldust ära teenima, pidi waewa nägema ja edasi püüdma, nagu seda ta eelkäija tahtnud. Ühes sellega waldas teda sügaw kaastundmus selle waese üffiku mehe wastu, kes siin, süüsti ja õnnelusest murtuna, röömuta elu elanud.

Ja kui nad siis kolmekesi läbi lossi awarate ruumide sammusid, — ka Scheweking astus fikwarwastel üle libeda parketti — seal juures oli tal tundmus, kui wärstul, kelle jalgade ette uus riik pannakse.

Kõik ruumid olid weel täielikult sissesetatud. Rikkalikud niterdused, kallid portselaan, ilusad marmorkujud, ehtsad gobeliinid ja särawad kristalnõud ja lühtrid. Mõõblirite oli suuremalt jaolt raskesti damastiidist, niisama ka akna- ja usse eeskriided, funktsiwaärilised maalid wanadelt ja uutelt kunstnikudelt ja imelusesti maalitud laed.

Wäikeses sõjitoas, mis ka Friedrich von Leyden tarwitanud, oli Armini jaoks laud kaetud. Ta palus Schewekingi ühes omaga lauda istuda, sest et neil nii mõndagi oli rääkida.

Dillenberger teenis ise ja tema eest ei pruukinud midagi warjata. Scheweking pidi Friedrich von Leydenist jutustama. Armini see hundi wana herra elu wastu meeldis inspektorile, kes oma herrat armastanud, waga. —

Sõdupoolikul käis Burgwerbeni noor lossiherra meel kord üksinda lossi läbi. Ta tahtis järele waadata, kas Ewa Marie siatuleks midagi waja muuta ei ole. Wiimaks jõudis ta otsusele, et kõik wana wisti jätta wõib, kuni mõne toani. Siis katsus ta enesele ette kujutada, kuidas Ewa Marie siin saab talitama. Aga sihwaka, mustas riides neiu asemel ilmus korraga ta waimu silma ette pimestawalt ilus naine, põlawate, meelitawate silmadega ja kuldsete juustega. Aleksandra! Kuidas oleks ta oma uhke, wõidurikka iluga neisse ruumidesse paistinud! Dieks ta weerand aastat warem selle lossi pärinud, siis oleks ka Aleksandra temale kuulunud! Onnest joobuses oleks ta ilusa naise sila lossi toonud ja wõib olla, ei oleks ka iialgi tada saanud, kui walelik, külm ja edew ta oli. Meelitades ümbritsewad teda unistused, Ewa Marie oli unustatud.

Kui unes sammus ta edasi. Siis jäi ta korraga ühe pilbi ette seisma. Simson ja Delila. Ja Dellal olid Aleksandra näojooned. Aga nad olid tigeada, külma rõõmu läbi moonutatud, ja punakas kuldjuuks ümbritses ta pead ku ussitar.

Armin raputas need unistused enesest. Ta tahtis ja pidi petjat unustama, kes magusa naeratusega haiget teinud. Mõtted temast olidwad patt Ewa Marie wastu, ja ta pidi neist wõidu saama.

* * *

Armin harrjus peagi uue olukorraga. Et ta jalga weel tublisti hoidma pidi, saatis ta Schewekingi wantrisi sõites. Teda huwitas oma terwet omandust tundma õppida ja see wõttis palju aega. Selle peale waatamata käis ta iga päew oma pruudi juures ja rääkis talle kõik, mis Burgwerbeni tulewast lossiprouat huwitada wõis. Ewa Marie oli kõige ja kõigest huwitatud. Nii muutus nende wahelord päew päewalt ikka südamlikumaks, eht küll Armini tundmused nii sügawad ei olnud, kui Ewa Marie.

Armin von Leyden ei külastanud esialgul oma naabrid. Seda mõttes ta alles siis teha, kui Ewa Marie oli juba ta naine. Nad pi-

did waikselt waikses külakirikus laulatatud saama. Minult Hans von Rippach ja Scheweking olid tunnistajateks määratud. Ewa Marie leinaaasta isa pärast ei olnud weel täis, ka Friedrich von Leyden ei puhanud weel aastat nullas, sellepärast ei wõinud suure pulmapidu peale mõeldagi. Pulmad määrati esimeseks oktoobriks kindlaks.

Lossis ei teadnud, peale Schewekingi, weel keegi Armini kihlusest. Mamsell Wunderlich murdis pead ja katsus enesele ettekujutada, kuidas küll tulewane lossiproua wälja näeb. Et ilus, aga lihtne professori tütar ta tulewaseks käskijannaks saav, seda ei tulnud tal uneski meelde. —

Augusti algul tahtis Armin oma kihlusest Ewa Marietega sugulastele ja tuttawatele teatada.

Juuli wiimastel päewadel tuli Hans von Rippach lühikeseks ajaks Burgwerbeni. Siitki, et sõbra pärastust näha, ja teiselt, et Ewa Mariet tundma õppida.

Sõbrad pühtisid rõõmuft jälle nägemist. Hans oli Burgwerbeni ilust pimestatud. Subi esimesel päewal nuustis ta terve lossi läbi ja rõõmustas kadestust tundmata Armini rikkuse üle. Ta soowis sõbrale ikka jälle õnne. Schewekingi ja mamsell Wunderlich ga tegi ta koha sõprust.

"Kuule, need on ju kaks wõltsimata esemblaari! Carnaseid inimesi on wist weel ainult wanades lossides leida!" hüüdis ta waimustatult, kui nendega tuttawaks sai.

Õunalaul rääkis ta tuttawatest, ka Aleksandra Wendhonenist.

"Tead, mu pois, ta ei suuda enesele andeks anda, et nii rumal oli ja sulle lootuspassi andis. Proua Aleksandra von Leyden loss Burgwerbenis, see on ju midagi hoopis teist, kui lihtne börfemaakleri naine! Aga see on talle paras! Pealegi ei pea abielu õnnelik olema, sellest räägitakse nii palju. Kuid jätame see jutt. Tead, mis ma juba nüüd sinu juurde külla sõitfin! Uudishimust, puhtast uudishimust. Tahad sinu pruuti näha. Sa wiid mind weel täna sinna?"

(Järgneb).

Kirjast.

Ellen R-n. — Siin. Palume teatada talitusele oma aadress.

M. S. P-sel. Mõistatuse oleme tarwitanud. Palume saatmist jatkata.

Eesti Ühistegelise Liidu väljaandel ilmuwad järgmised
ajakirjad:

I. Piltide ja joonistustega kaunistatud rahwalik nädalaleht

„Ühistegelised Uudised“

Maksab:	12 kuu peale	Mk.	250. —
	6 " "	"	130. —
	3 " "	"	70. —
	2 " "	"	50. —
	1 " "	"	25. —
Üksiknumbri hind	"	Mk.	6. —

II. Ühisuste tegelaste praktiline nõuandja kuukiri

„Ühistegewusleht“

Ilmub 1925 a. endisest paksemas kaustas ja täiendatud uute
aladega.

Maksab 12 kuu peale	Mk.	250. —
Üksiknumber	Mk.	25. —

Tellida saab mõlemaid igast ühisusest ja postkontorist. Toimetuse ja
talituse aadress: TALLINN, Eesti Ühistegeline Liit, Telefon 26-13.

6. aastakäik

Kõige loetawama ja odawama perekonnalehe

„KODU“

tellimiste wastuwõtmine 1925 a. peale wältab edasi. Aastatellijad saa-
wad peale kahe kalendri hinnata kaasa nedeks weel 120-mar-
galise raamatu.

„KODU“ ilmub kaks korda kuus. Huwitaw sisu — romaanid,
jutustused, populäär-teaduslised kirjatööd, luule, nal-
jad j.p.m. Hulk pilta — sündmustest, tegelastest, loodusest
jne., nii kodust kui wõõrsilt.

Tellimise hind:

12 kuud (24 numbrit)	— Mk.	500.—
6 " (12 ")	— "	250.—
3 " (6 ")	— "	125.—
Üksik number	"	30.—

Tellimisi wõtawad vastu kõik postkontorid ilma juuremaksuta.

Talitus Tallinnas, Lai tän. 38. Telefon 18-66.

AINUKE PUHTKIRJANDUSLIK JA TÖSISELT RAHWALIK AJAKIRI

ON

„ROMAAN“

„Romaan“ algas 1925. aastal neljandat aastakäiku ja seisab oma juttude hea waliku tagajärjel lugejate hulga poolest Eesti ajakirjadest esimeses reas

„Romaan“ ilmub korralikult kaks korda kuus ja awaldab rahwuswahelises walikus ainult häid ning laiale rahwahulgale meeldiwaid romaane, jutustusi, nowelle ja luulet.

„Romaan“ annab ülewaate maailma rahwaste kirjandusest. Kolme aasta jooksul on „Romaan“is“ ilmunud rohkes walikus töid üle 60 rahwuse silmapaistwatelt kirjanikkudelt. Nii rohket ja mitmekesist walikut ei ole ühelgi teisel Eesti ajakirjal.

„Romaan“ Nr. 1 algasid järgmised haruldaset huwitawad ja põnewad romaanid:

H Courts-Mahler: Iseäralik tingimus;

Otto Höcker: Kullakuninga kimbatus;

L. R. Stekenson: Pudelikuradike (Hawäi saartelt);

Sven Elwestad: Daam ratastoolil, algas nr. 4.

Peale selle igas numbris hulk lühemaid nowelle ja jutustusi.

Saksa kirjanik H. Courts-Mahler on „Romaani“ lugejatele hästi tuntud tema põnewusega oodatud romaanidest: „Laine laul“, „Armastuse okaste“ ja „Sinust küll ei lahku ma!“

Ja kes ei tunne Sven Elwestadi „Musta tähte“ ja „Kullikisa!“

„Romaan“ on soliidne laiade hulka de ajakiri, mida loeb kogu rahwas.

Igas numbris hind mõistatus, mis pakub palju huwi nii noorele kui wanale.

Tellimine kestab edasi.

TELLIMISHINNAD:

Aastas (24 nr.) . . .	Mk. 750.—	2 kuus (4 nr.) . . .	Mk. 160.—
$\frac{1}{2}$ aastas (12 „) . . .	„ 400.—	1 „ (2 „) . . .	„ 80.—
$\frac{1}{4}$ „ (6 „) . . .	„ 225.—	üksiknumber . . .	„ 40.—

Tellimist wõtawad wastu ilma iga lisamaksuta kõik postkontorid, ja rmtkpl. Üksiknumbrid müügil lehemüüjate juures, rmtkpl. ja raudteekappides.

„ROMAANI“ talitus,

Tallinn, Müüriwahä tän. nr. 16.